

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vakuutusyhdistyslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esitys sisältää ehdotuksen vakuutusyhdistyslain sopeuttamisesta Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyssä sopimuksessa tarkoitetulla tavalla Euroopan yhteisöjen (EY) lainsäädäntöön. Soveltuvien osin ehdotuksessa seurataan vakuutusyhtiölain vastaavaa muutosehdotusta.

EY:n lainsäädäntöä ohjaavat direktiivit eivät vaadi vakuutusyhdistyksistä annettujen säännösten muuttamista kaikkien vakuutusyhdistysten osalta. Muutosvaatimus koskee vain yhdistyksiä, joiden vuotuinen vakuutusmaksutulo ylittää miljoona EY:n laskentayksikköä (ecu) eli noin 6 miljoonaa markkaa. Tämän maksutulomäärän ehdotetaan jakavan vakuutusyhdistykset kahteen ryhmään, suuriin ja pieniin vakuutusyhdistyksiin. Suuria yhdistyksiä koskevat muutosehdotukset noudattavat olennaisilta osiltaan EY:n vaatimuksia. Niitä seuraavat myös eräät pieniä yhdistyksiä koskevat ehdotukset, koska maksutulon määrästä riippumatta vakuutusyhdistykset on haluttu pitää säännöksiltään mahdollisimman yhtenäisenä ryhmänä.

Vakuutusyhdistysten sijoitustoiminnan rajoituksia ehdotetaan lievennettäviksi siten, että vakuutusyhdistys ei yksin tai yhdessä toisen vakuutusyhdistyksen tai vakuutusyhtiön kanssa ilman lupaa saa omistaa osake-enemmistöä, enemmistöä kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai vastaavaa määräämisvaltaa muuta kuin vakuutusliikettä harjoittavassa yhteydessä.

Vakuutusyhdistyksen perustajan, hallintoelinten jäsenen ja tilintarkastajan kansalaisuusvaatimukset poistetaan. Ehdotuksessa edellytetään ainoastaan, että puolella perustajista ja yhdistyksen johdosta on asuinpaikka

ETA-alueella. Yhdellä tilintarkastajista tulee olla asuinpaikka ETA-alueella, jollei ole kyse tilintarkastusyhteisöstä. Vakuutusyhdistyksen perustajana voi tietyin edellytyksin toimia myös ulkomainen yhteisö. Muutos koski kaikkia vakuutusyhdistyksiä. Suuressa vakuutusyhdistyksessä voitaisiin käyttää vain ammatitilintarkastajaa.

Niinikään kaikkien vakuutusyhdistysten vakavaraisuusvaatimuksia ehdotetaan korotettaviksi. Suurten yhdistysten vaatimukset noudattaisivat EY:n säännöksiä. Pienten yhdistysten oman pääoman kartuttamisvaatimusta ehdotetaan lisättäväksi.

Vakuutusyhdistyksen vakuutustekninen vastuvelka tulee kattaa.

Lakiin lisätään toimintapääomaa koskevat säännökset. Suurille yhdistyksille säädettäisiin direktiivien mukaiset toimintapääoman ja uudet oman pääoman vähimmäismäärät. Pienten yhdistysten toimintapääomalle ei aseteta vähimmäismäärävaatimusta.

Pääomavaatimuksiin kytkettäisiin vakuutusyhdistyksen vakavaraisuuden kaksivaiheinen valvontajärjestelmä.

Vakuutusyhdistystarkastuksen tarkastusjohtajan ja tarkastajat nimittäisi sosiaali- ja terveysministeriö. Muun henkilökunnan ottaisi toimeen tarkastusjohtaja.

Uuden lain ehdotetaan tulevan voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa. Taremmasta voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella. Ehdotukseen sisältyy pääsääntöisesti kahden vuoden siirtymäaika, jonka kuluessa vakuutusyhdistysten on saatettava toimintansa uuden lain mukaiseksi.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	6
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	1. Lakiehdotuksen perustelut	6
1.1. Tavoitteet	3	2. Voimaantulo	14
1.2. Keinot	3	LAKITEKSTI	15
1.3. Lakiehdotuksessa huomioon otettujen direktiivien pääasiallinen sisältö	3	1. Laki vakuutusyhdistyslain muuttamisesta	15
1.4. Ehdotettujen muutosten pääkohdat	4	LIITTEET	22
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	5	Liite 1 Rinnakkaisteksti	22
2.1. Nykyinen tilanne	5	Liite 2 Euroopan yhteisöjen vahvistamat vakuutusluokat	35
2.2. Asian valmistelu	5	Liite 3 Asetus vakuutusyhdistyksen toimintapääomaan luettavista eristä	37
2.3. Lausunnonantajat	6		
3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset	6		
4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	6		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys**1.1. Tavoitteet**

Euroopan yhteisöissä (EY) on hyväksytty 21 vakuutustoimintaa koskevaa direktiiviä tai niiden muutosta. Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen liitteen IX mukaan 17 direktiiviä ja komission liikennevakuutusta koskeva suositus tulevat sovellettaviksi ETA:n piirissä ja siten myös Suomessa.

EY:n tavoitteena on vapauttaa vakuutuspalvelujen tarjonta koko EY:n alueella siten, että johonkin EY-maahan perustettu vakuutuslaitos voisi kotimaansa antaman toimiluvan perusteella tarjota vakuutuspalveluja kaikissa EY-maissa. Tämä tavoite on toistaiseksi toteutettu vahinkovakuutustoiminnassa vain suurten riskien osalta. Vuoden 1993 alkuun mennessä EY:n tavoitteena on saada kaikki kotitalouksien ja yritysten vahinkovakuutukset vapaan vaihdannan piiriin. Tavoitteen toteuttamiseksi EY:n komissio on hyväksynyt muuta ensivakuutusliikettä kuin henkivakuutusliikettä koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta sekä direktiivien 73/239/ETY ja 88/357/ETY muuttamisesta annetun Euroopan yhteisöjen neuvoston kolmannen direktiivin (92/49/ETY), jäljempänä kolmas vahinkovakuutusdirektiivi. Tämä direktiivi ei kuitenkaan sisälly ETA-sopimuksen liitesään-
nöstöön eikä ETA-sopimus siten velvoita sen periaatteiden huomioonottamiseen Suomen lainsäädännössä.

ETA-sopimuksessa tarkoitetut vakuutusdirektiivit määrittelevät ne vakuutuslaitokset, jotka joutuvat noudattamaan direktiivien mukaisia säädöksiä. Vakuutuslaitoksen on oltava maksutuloltaan tietyn suuruinen ollakseen eurooppalaisen säätelyn alainen. Toiminta-alueen laajuudella, kotimaisuudella tai yritysmuodolla ei ole merkitystä, kun säädetty vakuutusmaksutulo ylitetään.

Suomalaisia vakuutusyhdistyksiä direktiivien säännökset koskevat silloin, kun yhdistyksen vuotuinen vakuutusmaksutulo ylittää miljoona Euroopan yhteisöjen laskentayksikköä (ecu). Tämän mukaan suomalaiset vakuutusyhdistykset, joiden vakuutusmaksutulo ylittää vuodessa 6 miljoonan markan rajan, kuuluisivat direktiivien piiriin ja näitä koskeva Suomen lainsääd-

däntö olisi saatettava yhdenmukaiseksi direktiivien kanssa. Vuoden 1993 alussa arvioidaan noin 30 vakuutusyhdistyksen vakuutusmaksutulon ylittävän sanotun rajan. Noin 90 vakuutusyhdistystä tulisi lain voimaan tullessa jäämään maksutuloltaan rajamäärää pienemmäksi. Kaikki kalastusvakuutusyhdistykset kuuluisivat näihin, niin sanottuihin pieniin vakuutusyhdistyksiin.

Tämän esityksen tavoitteena on muuttaa Suomen vakuutusyhdistyslainsäädäntöä siten, että se on sopusoinnussa EY:n vakuutusalaa koskevien jo hyväksyttyjen direktiivien kanssa.

1.2. Keinot

ETA-sopimuksen voimaantulon johdosta vakuutuslainsäädäntöä on kauttaaltaan muutettava vastaamaan ETA-sopimuksen liitteessä IX mainittuja EY:n säädöksiä. Muutoksia on vakuutusyhdistyslain (1250/87) ohella tehtävä vakuutusyhtiölakiin (1062/79), ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annettuun lakiin (635/89) ja työntekijäin eläkelakiin (395/61). Vakuutusyhdistyslain suurimmat muutokset koskevat direktiivien piiriin tulevien vakuutusyhdistysten toimintapääomaan ja omaan pääomaan liittyviä vaatimuksia. Lakia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että direktiivien ulkopuolelle jääviä yhdistyksiä koskevia säännöksiä uudistetaan soveltuvin osin direktiivien vaatimuksia vastaaviksi. Näiden muutosten tarkoituksena on luoda edellytyksiä yhdistysten tasaiselle kehitykselle ehkäisemällä ongelmien kertymistä yksittäisen vakuutusyhdistyksen ratkaistavaksi silloin, kun sen kasvu saavuttaa direktiivien piiriin kuulumisen rajan. Eri vakuutusyhdistysryhmiä koskevia säännöksiä on pyritty mahdollisuuksien mukaan yhdenmukaistamaan siten, ettei maksutulon perusteella tapahtuva jako aiheuttaisi tarpeetonta eroa ryhmien välille.

1.3. Lakiehdotuksessa huomioon otettujen direktiivien pääasiallinen sisältö

Vahinkovakuutusta koskee yksitoista EY:n direktiiviä tai niiden muutosta. Tärkeimmät näistä ovat muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoitta-

mista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annettu Euroopan yhteisöjen neuvoston ensimmäinen direktiivi (73/239/ETY), jäljempänä ensimmäinen vahinkovakuutusdirektiivi ja muuta ensivakuutusta kuin henkivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta, säännöksistä, joilla helpotetaan palvelujen tarjoamisen vapauden tehokasta käyttämistä, sekä direktiivin 73/239/ETY muuttamisesta annettu Euroopan yhteisöjen neuvoston toinen direktiivi (88/357/ETY), jäljempänä toinen vahinkovakuutusdirektiivi.

Ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin tarkoituksena on muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutuksen aloittamisen ja harjoittamisen helpottaminen yhdenmukaistamalla EY:n jäsenvaltioiden lainsäädäntöä.

Direktiiviä sovelletaan sellaisiin ensivakuutusliikettä harjoittaviin vakuutusyrityksiin, joilla on toimipaikka jäsenvaltiossa tai jotka aikovat perustaa toimipaikan jäsenvaltioon. Keskinäisiin yhtiöihin ja yhdistyksiin direktiiviä sovelletaan, jos niiden vuotuinen vakuutusmaksutulo ylittää miljoona EY:n laskentayksikköä. Direktiiviin sisältyvät määräykset muun muassa vakuutuslaitoksilta vaadittavasta toimintapäätöksestä. Direktiivi edellyttää myös vakuutusteknisen vastuuvelan kattamista yhtä suurilla ja toisiaan vastaavilla varoilla. Vastuuvelkaa koskevien säännöksiin sisältyy jättä direktiivin mukaan kunkin maan sisäisessä lainsäädännössä päätettäväksi, mutta sopimuksen piiriin kuuluvien valtioiden on yhtenäistettävä toimintapäätöksestä koskevat säännöksensä direktiivin mukaiseksi.

Toinen vahinkovakuutusdirektiivi sisältää säännökset muun muassa vakuutuspalvelujen vapaasta tarjonnasta, lainvalinnasta, riskien jakamisesta suuriin ja pieniin riskeihin ja näiden vakuuttamisesta toisessa sopimuksen piiriin kuuluvassa maassa. Vakuutusyhdistysten toiminnalle ei tämän direktiivin säännöksillä ole olennaista merkitystä kuten ei myöskään muilla vahinkovakuutustoimintaa koskevilla direktiiveillä.

1.4. Ehdotettujen muutosten pääkohdat

Vakuutustoiminnan eurooppalaisen kehityksen tavoitteena on pyrkiä tarjoamaan ETA-sopimuksen piiriin kuuluvien valtioiden kansa-

laisille ja yrityksille tasavertaiset mahdollisuudet harjoittaa vakuutustoimintaa sopimuksen piiriin kuuluvissa maissa. Kaikkia vakuutusyhdistyksiä koskevista säännöksistä muutosehdotukset kohdistuvat ensi sijassa sellaisiin lain säännöksiin, jotka asettavat esteitä tämän periaatteen toteutumiselle.

Vakuutusyhdistyksissä ehdotetaan periaate toteutettavaksi muun yhteisöläinsäädännön tavoin siten, että perustajille ja hallintoelimille ei enää aseteta kansalaisuusvaatimuksia.

Nykyisen lain asuinpaikkavaatimusta muutetaan yhdenmukaisesti muiden yhteisölakien kanssa siten, että vähintään puolella perustajista tulee olla asuinpaikka ETA-alueella. Muutoksen ehdotetaan koskevan sekä suuria että pieniä vakuutusyhdistyksiä. Myöskään tilintarkastajille ei enää aseteta kansalaisuusvaatimusta. Yhdellä tilintarkastajalla tulee olla asuinpaikka ETA-alueella, jollei ole kyse tilintarkastusyhteisöstä.

Suurissa yhdistyksissä kaikkien tilintarkastajien tulee olla ammattitilintarkastajia.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi nykyisestä laista puuttuva säännös vakuutusteknisen vastuuvelan kattamisesta. Kattamisen tulee tapahtua yhtä suurilla ja toisiaan vastaavilla varoilla siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö määrää.

Vakuutusyhdistyksiä koskevana uutena, lakiin sisältyvänä käsitteenä ehdotetaan toimintapäätökseksi määriteltäväksi ja säädettäväksi sen vähimmäistaso. Tähän mennessä toimintapäätös on laskettu sosiaali- ja terveysministeriön määräyksestä tilinpäätökseen kuuluvana lukuna. Toimintapäätöksen vähimmäismääränsäonnokset tulevat suoraan direktiiveistä ja ne koskevat vain suuria vakuutusyhdistyksiä. Käsitteenä toimintapäätöksellä on tarkoitettu vakuutuslaitoksen kirjanpidon mukaisen oman päätöksen määrää lisättynä laitoksen omaisuuden mahdollisella kirjanpidollisella aliarvostuksen määrällä. Nyt sillä tarkoitetaan etupäässä vain omia päätöksiä. Toimintapäätökselle asetettavilla vaatimuksilla on tarkoitus säätää vakuutuslaitoksen vakavaraisuus sellaiseksi, että laitos olisi kykenevä vaaratta kohtaamaan satunnaisvaihteluja ja muita vakuutustoiminnan riskitekijöitä. Uudet vaatimukset merkitsevät suurten vakuutusyhdistysten vakavaraisuusvaatimusten kasvamista 3—5-kertaisiksi nykyisistä vaatimuksista, vakuutusmaksutulosta riippuen. Kuitenkin vain noin kymmenellä yhdistyksellä arvioidaan esiintyvän tarvetta lisäpääoman

hankkimiseen uusien vaatimusten tultua voimaan.

Toimintapääoman sisällön määrittäminen ehdotetaan lakisääteiseksi myös pienille vakuutusyhdistyksille. Vähimmäismäärää ei niille kuitenkaan laissa säädettäisi. Oman pääoman kartuttamista ehdotetaan sitävästoin niilläkin lisättäväksi. Vakuutusyhdistyksen kehityksen pienestä vakuutusyhdistyksestä suureksi yhdistykseksi tulisi tapahtua riittävän oman pääoman turvin. Siirtymistä ei saisi estää pääomasta johtuvat ongelmat.

Direktiivien säännökset eivät salli niiden piiriin kuuluvien vakuutuslaitosten sijoitustoiminnan rajoittamista muuten kuin vastuuvelan katteen ylittävien varojen osalta siten kuin voimassa olevassa vakuutusyhdistyslaissa säädetään. Tämän vuoksi vakuutusyhdistyksille asetettu kielto omistaa muuta liikettä kuin vakuutusliikettä harjoittavan yhtiön osakkeista enintään 20 prosenttia ehdotetaan poistettavaksi kaikilta vakuutusyhdistyksiltä. Toisaalta direktiiveissa kielletään vakuutuslaitosta harjoittamasta muuta liikettä kuin vakuutusliikettä. Tämän mukaisesti ehdotuksessa esitetään, ettei vakuutusyhdistyksellä ilman eri lupaa saa olla osake-enemmistöä, enemmistöä kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai vastaavaa määräämisvaltaa muuta kuin vakuutusliikettä harjoittavassa yhteisössä.

Vakuutusyhdistystarkastuksen henkilökunnan toimeenottamista koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että sosiaali- ja terveysministeriö palkkaisi tarkastusjohtajan ja tarkastajat. Tarkastusjohtaja huolehtisi muun henkilökunnan toimeenottamisesta.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

Vakuutusyhdistyksiä koskeva lainsäädäntö on koottu niitä koskevaan vakuutusyhdistyslakiin. Laki koskee myös kalastusvakuutusyhdistyksiä, joista on lisäksi voimassa oma erityislakinsa, kalastusvakuutusyhdistyksistä annettu laki (331/58). Vakuutusyhdistyslaki sisältää säännöksiä vakuutusyhdistyksen perustamisesta, hallinnosta ja osakkaiden oikeuksista, keskinäisestä vastuusta, tilintarkastuksesta, tilinpidosta ja vakuutusyhdistysten valvonnasta. Vakuutusyhdistyksen voi perustaa ainoastaan

Suomessa asuva Suomen kansalainen taikka suomalainen yhteisö tai säätiö. Myös oikeus olla vakuutusyhdistyksen hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenenä, toimitusjohtajana ja tilintarkastajana on rajoitettu Suomessa asuvaan Suomen kansalaiseen.

Vakuutusyhdistyksellä on oltava yhdistysjärjestys, jossa tarkemmin määrätään yhdistyksen toiminta-alueesta, liikkeen vakuutuslajeista, hallinnosta, osakkaista ja näiden osallistumisesta hallintoon.

Vakuutusyhdistyslain säännökset ovat soveltuvin osin yhdenmukaisia vakuutusyhtiölain ja osakeyhtiölain (734/78) säännösten kanssa.

Vakuutusyhdistyslain mukaan vakuutusyhdistys saa harjoittaa vain vakuutusliikettä. Toiminnan rajaus koskee paitsi vakuutusliikkeelle vieraan toiminnan harjoittamista myös huomattavan osuuden omistamista (yli 20%) tai vastaavan määräämisvallan omaamista muussa liikkeessä tai toiminnassa. Sallittua sen sijaan on asuntojen ja kiinteistöjen omistaminen.

Vakuutuslainsäädännön keskeinen tavoite on sen turvaaminen, että vakuutuksenottajat saavat heille kuuluvat korvaukset. Tämä niin sanottu turvaavuusperiaate on läpikäyvässä piirteensä kaikissa vakuutusyhdistyslain tärkeimmissä säännöksissä, jotka koskevat muun muassa vastuuvelan laskentaperusteita, vakavaraisuuden testausta, sijoitusten valvontaa ja vakuutettujen etuukseen turvaamista vakuutusyhdistyksen selvitystilassa.

Vakuutustoiminnassa noudatettava kohtuusperiaate edellyttää, että erityisesti vakuutusmaksuissa turvaavuusnäkökohdan lisäksi on otettava huomioon myös kohtuullisuus. Maksut eivät saa olla turvaavuuteen vedoten vakuutettuun riskiin verrattuna kohtuuttomalla tasolla.

Vakuutusyhdistysten toimintaa valvoo sosiaali- ja terveysministeriö. Apuna sillä on vakuutusyhdistysten keskusjärjestöjen asettama, lakiin perustuva toimielin, vakuutusyhdistystarkastus. Julkisuusperiaatteen mukaisesti ministeriön vakuutusosasto julkaisee virallisessa tilastossa tiedot vakuutusyhdistysten toiminnasta. Tätä varten yhdistysten on vuosittain laadittava ministeriön ohjeiden mukainen kertomus toiminnastaan.

2.2. Asian valmistelu

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 3 päivänä

toukokuuta 1991 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää, mitä muutoksia on tehtävä vakuutusyhdistyslakiin, mikäli Euroopan talousalueeseen tähtäävän sopimuksen nojalla Suomen on sopeutettava lainsäädäntönsä EY:n lainsäädäntöön, ottaen kuitenkin huomioon, että tilinpäätöstä ja kirjanpitoa koskevat säännökset on tarkoitus selvittää erikseen. Nyt annettu esitys perustuu pääosin tämän työryhmän tekemiin ehdotuksiin, joissa on pyritty tarkoituksenmukaisella tavalla ottamaan huomioon vastaavan, vakuutusyhtiönlainsäädäntöä valmistelleen työryhmän ehdotus.

2.3. Lausunnonantajat

Vakuutusyhdistyslain ETA-työryhmän muistiosta pyydettiin lausunto maa- ja metsätalousministeriöltä, oikeusministeriöltä, Uudenmaan lääninhallitukselta, kuluttaja-asiamieheltä, Kuluttajien vakuutustoimistolta, Suomen Pankilta, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitolta, Svenska Försäkringsföreningarnas Förbundilta sekä Vakuutusyhdistysten Keskusliitolta. Näiden lausuntojen perusteella työryhmän ehdotukseen tehtiin eräitä tarkistuksia.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole vaikutuksia vakuutusyhdistysten valvontaan. Uusia viranomaisia tai toimielimiä ei ehdoteta.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Oikeusministeriössä valmistellaan parhail-

laan osakeyhtiölain muuttamista. Koska vakuutusyhdistyksiä koskevassa lainsäädännössä on yhdenmukaisia säännöksiä osakeyhtiölain kanssa, tehdään erillinen vakuutusyhdistyslain muutosehdotus, kun osakeyhtiölain muutosehdotus on valmistunut.

EY:ssä on hyväksytty vakuutusyriytysten tilinpäätöksistä ja konsernitilinpäätöksistä annettu Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi (91/674/ETY), jonka toteuttaminen aiheuttaa muutoksia Suomen lainsäädäntöön ja sosiaali- ja terveysministeriön antamiin vakuutuslaitosten kirjanpitomääräyksiin. Direktiivin mukainen tilinpäätös tulisi ilmeisesti tehtäväksi viimeistään vuodelta 1995, joten suunnitteilla olevan uuden kirjanpitolain soveltamista vakuutuslalle ei pidetä tätä ennen tarkoituksenmukaisena.

EY:ssä jo hyväksytty kolmas vahinkovakuutusdirektiivi merkitsee huomattavia muutoksia vakuutustoimintaa koskeviin säännöksiin. Direktiivin tavoitteena on siirtyä EY:n sisällä yhden, kotimaan myöntämän toimiluvan ja kotimaan valvonnan periaatteeseen. Mahdollisuus tarjota vakuutuksia ilman kansallisten viranomaisten myöntämiä toimilupia laajenee koskemaan kaikkia vakuutuksia. Vakuutusyhdistysten osaltakin säännökset muuttuvat esimerkiksi siten, että vastuuvelan laskennan perusteiden vahvistaminen poistuu ja koko vastuvelka on katettava. Lisäksi eri sijoitustyypeille asetetaan enimmäisrajoituksia. Esityksessä on myös otettu huomioon tilintarkastusjärjestelmän kehittämistoimikunnan (Komiteamietintö 1992:14) ja finanssiryhmäkomitean (Komiteamietintö 1991:36) mietinnöissä ehdotetut muutokset.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleisiä säännöksiä

1 §. Ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivin säännökset koskevat vakuutusyhdistyksiä vain, jos yhdistyksen vuotuinen vakuutusmaksutulo ylittää miljoona Euroopan yhteisöjen raha- ja

laskentayksikköä (ecu). Tämän vuoksi pykälän uudessa 3 momentissa vakuutusyhdistykset ehdotetaan jaettavaksi kahteen, vakuutusmaksutulon perusteella määräytyvään luokkaan. Sosiaali- ja terveysministeriön määrättäväksi jää, miten säännöstä käytännössä sovelletaan. Sen varalta, että pykälässä säädettyä markkamäärää joudutaan hintatason tai valuuttakurssien muutosten seurauksena tarkistamaan, on pykä-

län 4 momentissa annettu valtioneuvostolle oikeus tehdä tätä koskeva päätös.

Lain muutosehdotuksen säännöksistä osa on tarkoituksenmukaista ulottaa koskemaan kaikkia vakuutusyhdistyksiä, osa koskee vain direktiiveissä tarkoitettuja yhdistyksiä ja osa vain direktiivien vaatimusten ulkopuolelle jääviä yhdistyksiä. Selvyyden vuoksi vakuutusyhdistysten jakoa koskeva säännös ehdotetaan kirjoitettavaksi lain alkuun vakuutusyhdistyksiä koskevana yleisenä säännöksenä. Useassa jäljempänä tulevassa muutosehdotuksen kohdassa viitataan tässä säädettävään jakoon, suuriin ja pieniin vakuutusyhdistyksiin.

4 §. Pykälän 2 ja 3 momenttiin on tehty ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin liitteinä olevasta vakuutusluokkajaosta johtuvat muutokset. Momenttien asiasisältöön ei ole tehty muutoksia eli näissä mainitut vakuutusluokat vastaavat niitä vakuutuslajeja, joita vakuutusyhdistykset ovat voineet nykyisen lain aikana harjoittaa.

Samasta syystä kuin 2 ja 3 momenttia muutetaan, ehdotetaan 4 momentin sanamuotoa muutettavaksi vastaamaan vakuutusluokkajakoa.

Momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös, koska suuria vakuutusyhdistyksiä koskevat uudet pääomavaatimukset lisäävät niiden mahdollisuuksia laajentaa jälleenvakuutustoimintaansa. Sitä koskevia rajoituksia ehdotetaan lievennettäviksi siten, että suuri vakuutusyhdistys voisi jälleenvakuuttaa yhdistysjärjestyksen mainitsemissa ensivakuutusluokissa ja luokkaryhmissä kotimaista ensivakuutusta. Sosiaali- ja terveysministeriön luvalla jälleenvakuuttamisen voisi ulottaa koskemaan myös ulkomaista ensivakuutusta, jos ministeriö katsoisi, että yhdistyksellä on siihen riittävästi edellytyksiä.

5 §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jossa määritellään, mitä tarkoitetaan vahinkovakuutuksella. Säännöksessä viitataan ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin liitteessä lueteltuihin vakuutusluokkiin (liite n:o 2).

Sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarkemat määräykset vakuutusluokista.

Ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin 18 artiklan mukaan niiden varojen sijoittamista, jotka ylittävät vakuutusteknisen vastuuvelan kattavat varat, ei saa rajoittaa. Voimassa olevan lain 5 §:n 2 momentissa on rajoitettu vakuutusyhdistyksen oikeutta omistaa ilman

sosiaali- ja terveysministeriön suostumusta määrätynlaista omaisuutta. Direktiivien mukaan tämä rajoitus tulee poistaa. Lakiehdotuksessa omistusrajoitus on poistettu yhdenmukaisesti kaikilta yhdistyksiltä. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ainoastaan sellaisesta rajoituksesta, ettei vakuutusyhdistyksen määräämisvalta vakuutusliikkeeseen kuulumatonta liikettä harjoittavassa yhteisössä tulisi niin suureksi, että vakuutusyhdistyksen voitaisiin katsoa harjoittavan muuta kuin vakuutustoimintaa. Vakuutusyhdistyksellä ei siten ehdotuksen mukaan saisi yksin tai yhdessä toisen vakuutusyhdistyksen tai -yhtiön kanssa ilman sosiaali- ja terveysministeriön lupaa olla osakeyhtiössä osake-enemmistöä tai enemmistöä kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai vastaavaa määräämisvaltaa muussa yhteisössä.

Voimassa olevan lain mukaisesti ei rajoiteta omistusta asunto- ja kiinteistöyhteisössä. Omistusta ei rajoiteta myöskään sellaisissa yhteisöissä, joiden toimintaa voidaan pitää vakuutusliikkeeseen liittyvänä ja sen kannalta tarkoituksenmukaisena. Lupaa ei siten tarvittaisi, jos yhteisön toiminta liittyisi selvästi vakuutustoimintaan ja olisi hyödyllistä myös vakuutustoiminnan kannalta.

2 luku. Vakuutusyhdistyksen perustaminen

1 §. Pykälän muuttamisella ehdotetaan toteutettavaksi vakuutusyhdistysten perustajia koskeva, ETA-sopimuksen artikloihin sisältyvä velvoitus yhdenmukaistaa kansallinen lainsäädäntö siten, että muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen sijoittautumisvapauden rajoitusten poistamisesta annetun Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivin (73/240/ETY) säännökset toteutuvat. Tämän vuoksi on myös Suomen lainsäädännöstä poistettava säännökset, jotka asettaisivat muiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaiset tai sellaiset oikeushenkilöt, joiden kotipaikka on Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, erilaiseen asemaan Suomen kansalaisten tai suomalaisten oikeushenkilöiden kanssa. Esityksessä on yhdenmukaisesti muun yhteisölainsäädännön tavoin poistettu perustajilta kansalaisuusvaatimukset. Asuinpaikkavaatimusta on myös muutettu siten, että puolella perustajista tulee olla asuinpaikka tai kotipaikka ETA-alueella. Tämä vaatimus koskee sekä Suomen että muiden maiden kansa-

laisia ja oikeushenkilöitä. Sosiaali- ja terveysministeriö voisi hakemuksen perusteella myöntää poikkeuksen asuinpaikkavaatimuksesta.

Jotta luonnollisella henkilöllä voitaisiin katsoa olevan asuinpaikka jossakin ETA-valtiossa, edellytetään asuinpaikalta tiettyä pysyvyyttä. Pelkkä tilapäinen oleskelu jossakin valtiossa esimerkiksi työtehtävän suorittamiseksi ei riitä perustamaan henkilölle asuinpaikkaa kysymyksessä olevaan valtioon.

Voimassa olevan lain tavoin perustajana voi toimia myös suomalainen oikeushenkilö. Ehdotuksen mukaan vakuutusyhdistyksen perustajana voi edellä mainittujen ohella toimia ulkomaalainen oikeushenkilö. Pykälän uudessa 3 momentissa säädetään siitä, milloin ulkomaisella oikeushenkilöllä on kotipaikka ETA-alueella. Oikeushenkilön tulee ensinnäkin olla perustettu jonkin ETA-valtion lainsäädännön mukaan. Tämän lisäksi edellytetään, että oikeushenkilöllä tulee olla joko sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka jossakin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Pykälän nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi siten täydennettynä, että myöskään liiketoimintakieltoon asetettu henkilö ei voi olla perustajana.

Pykälän ehdotetaan koskevan sekä suuria että pieniä vakuutusyhdistyksiä.

3 §. Vakuutusyhdistyksiä koskevan, voimassa olevan lain 4 §:ssä säädetyn, yhdistysjärjestyksen hyväksymisen katsotaan vastaavan vakuutusyhtiön toimiluvan myöntämistä. Tämän vuoksi pykälän 1 momentin 3 kohdan sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin liitteessä (liite n:o 2) luetellut vahinkovakuutusluokat ja luokkaryhmät mainittaisiin nykyisten vakuutuslajien asemasta kaikkien vakuutusyhdistysten yhdistysjärjestyksessä.

5 §. Suuria vakuutusyhdistyksiä koskevat pääomavaatimukset ehdotetaan kirjoitettaviksi lain uuteen 10 a lukuun. Tässä pykälässä säädetty, nyt muutettavaksi ehdotettu oman pääoman vaatimus jäisi koskemaan pieniä vakuutusyhdistyksiä. Muutoksena ehdotetaan direktiivien säännösten ulkopuolelle jäävien, pienten vakuutusyhdistysten oman pääoman vähimmäisvaatimuksen maksutulosta riippuvan osan korottamista kolmesta prosentista kuuteen prosenttiin. Korottaminen on tarpeen siksi, että pienen vakuutusyhdistyksen maksutulon lähestyessä suureksi yhdistykseksi muut-

tumisen rajaa olisi rajan ylittämiseen liitetty korotettu pääomavaatimus täytettävissä ilman merkittävää ulkopuolista pääomapanosta. Yhdistysten nykyisen maksutulojakautuman perusteella arvioidaan siirtymistä pienestä vakuutusyhdistyksestä suureksi vakuutusyhdistykseksi tapahtuvan lähivuosina jatkuvasti. Siirtymävaiheen pääomapula saattaa silloin, ainakin yksittäistapauksissa, tulla kehitystä jarruttavaksi esteeksi. Laissa oleva säännös olisi omiaan korostamaan yhdistyksien pitkän aikavälin suunnitelmissa oman pääoman kartuttamisen tärkeyttä.

Tämän luvun 5 §:n 1 ja 2 momentin peruspääomaa koskevat säännökset jäisivät edelleen voimaan.

5 a §. Ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin 12 artiklan mukaan kaikki toimiluvan epäävät päätökset on perusteltava yksityiskohteisesti ja annettava tiedoksi yritykselle. Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion on säädettävä toimiluvan hakijalle oikeus saattaa epäävä päätös tuomioistuimen käsiteltäväksi. Suomen osalta valitusmenettelyssä noudatetaan lakia muutoksenhausta hallintoasioissa (154/50), eikä erillisiä muutoksenhakusäännöksiä vakuutusyhdistyslakiin tarvita.

Mainitun artiklan mukaan oikeus tuomioistuintenkäsittelyyn on säädettävä myös niitä tapauksia varten, joissa hyväksymishakemusta ei ole käsitelty kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta. Tämän vuoksi ehdotetaan 2 lukuun lisättäväksi uusi 5 a §, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriön tulee tehdä asiassa päätös kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen vireilletulosta ja asian ratkaisemiseksi tarvittavien hakemusten ja selvitysten toimittamisesta. Jos päätöstä ei anneta tässä määräajassa, hakijalla olisi oikeus muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain mukaisesti valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Päätöksen antamisella tarkoitetaan sitä, että päätös on tehty mainitussa määräajassa ja on silloin asianosaisen saatavilla. Sen sijaan ei edellytetä, että päätös olisi sanotussa ajassa annettu asianosaiselle tiedoksi.

Tästä valitusmahdollisuudesta ei anneta hakijalle erikseen tietoa, vaan hänen tehtävänä on hankkia ministeriöltä selvitys, milloin hänen hakemuksensa tai sitä täydentävä selvitys on saapunut ministeriöön. Valituksen voi tehdä niin kauan, kun asiassa ei ole annettu päätöstä. Valituksen vireilletulon jälkeen antamastaan päätöksestä ministeriön olisi ilmoitettava vali-

tusviranomaiselle, joka ottaisi sen huomioon asian käsittelyssä.

Ehdotettu säännös ei merkitse, etteikö hakemukseen tulisi antaa virkavastuun nojalla päättöstä kuuden kuukauden kuluessa. Jollei päättöstä anneta tässä ajassa, hakija voi valituksen sijasta jäädä odottamaan päätöstä, koska sen antamiseen olisi yhä velvollisuus.

6 luku. Vakuutusyhdistyksen johto

3 §. Kuten jo edellä 2 luvun 1 §:n perusteluisa on selvitetty, ETA-sopimuksen voimaantulon myötä sovellettaviksi tulevat EY:n peruseriaatteen kieltävät asettamasta muiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisia taikka oikeushenkilöitä, joilla on asuin- tai kotipaikka muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, erilaiseen asemaan Suomen kansalaisten ja kotimaisten oikeushenkilöiden kanssa. Tämän mukaisesti pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että hallituksen jäseniltä ja toimitusjohtajalta poistetaan kansalaisuusvaatimukset. Voimassa olevan lain asuinpaikkavaatimus laajennetaan koko ETA-alueelle. Asuinpaikkavaatimus on lisäksi rajoitettu koskemaan ainoastaan toimitusjohtajaa ja puolta hallituksen jäsenistä.

Ehdotuksen mukaan sosiaali- ja terveystoimintatieteiden ministeriö voi myöntää luvan poiketa asuinpaikkavaatimuksesta.

Asuinpaikkavaatimusta sovelletaan myös hallituksen varajäseniin, hallintoneuvoston jäseniin, toiminimenkirjoittajiin sekä selvitysmiehiin.

Toisen vahinkovakuutusdirektiivin 9 artiklan 2 kohta sallii hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle asetettavan ammatillista pätevyyttä koskevia vaatimuksia. Tämän perusteella uudessa 2 momentissa ehdotetaan, että hallituksen jäsenien ja toimitusjohtajan tulisi olla hyvämaineisia ja heillä tulisi olla sellainen yleinen vakuutustoiminnan tuntemus kuin vakuutusyhdistyksen toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeen. Vajaavaltainen, konkurssissa oleva tai liiketoimintakieltoon asetettu ei voisi toimia hallituksen jäsenenä eikä toimitusjohtajana. Hyvämaineisena ei voitaisi pitää henkilöä, jonka aikaisempi toiminta, esimerkiksi se, että hänet olisi tuomittu syylliseksi merkittäviin talousrikkeisiin, osoittaisi hänet ilmeisen sopimattomaksi toimimaan vakuutusyhdistyksen

johdossa. Säännöksen valvonta jäisi vakuutusyhdistyksen vastuulle. Mikäli valvontaviranomainen yksittäisessä tapauksessa katsoisi, etteivät edellä mainitut vaatimukset jonkun henkilön osalta täytyisi, se voisi käyttää 12 luvussa mainittuja pakotteita asian korjaamiseksi. Ehdotettu muutos koskee sekä suuria että pieniä vakuutusyhdistyksiä.

9 luku. Tilintarkastus ja erityinen tarkastus

3 §. Yritystoiminnan kansainvälistyminen ja pääomamarkkinoiden asteittainen vapautuminen, joka Länsi-Euroopassa on tarkoitus viedä 1990-luvun alkupuoliskolla päätökseen EY:n sisämarkkinoiden ja ETA:n toteuttamisena, ovat lisänneet vaatimuksia entistä täsmällisemmästä ja luotettavammasta tilinpäätösinformaatiosta. Siihen liittyen tilinpäätösinformaatiota koskevan lainsäädännön harmonisointi on tullut osaksi sisämarkkinoiden ja talousalueen toteuttamista. Myös tilintarkastusta koskevia kansallisia normeja on pyritty EY:n piirissä harmonisoimaan. ETA-sopimuksen myötä Suomi sitoutuu sopeuttamaan lainsäädäntönsä myös tilintarkastusta koskevien direktiivien periaatteiden mukaiseksi. EY:n kahdeksannen yhtiöoikeudellisen direktiivin voidaan katsoa kieltävän maallikkotilintarkastajan käytön pienehköjä yrityksiä lukuun ottamatta. Tämän vuoksi ehdotuksessa rajoitetaan maallikkotilintarkastajien käyttö pieniin yhdistyksiin. Näidenkin osalta edellytetään nykyisen lain perussäännön mukaista yhdistyksen koosta ja toiminnan laadusta riippuvaa yleisen laskentatoimen ja taloudellisten asioiden tuntemusta ja kokemusta.

Suurissa yhdistyksissä tulee kaikkien tilintarkastajien olla ammattitilintarkastajia eli joko Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymiä tilintarkastajia. Uutta nykyiseen lakiin verrattuna on se, että tilintarkastajille ei enää aseteta kansalaisuusvaatimuksia. Nykyisen lain asuinpaikkavaatimusta lievennetään siten, että ainoastaan yhdellä tilintarkastajista tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei kyseessä ole 4 momentissa tarkoitettu tilintarkastusyhteisö. Ehdotus vastaa tilintarkastusjärjestelmän kehittämistoimikunnan mietinnössä ehdotetun yleisen tilintarkastuslain periaatteita.

Pykälän mukaan tilintarkastajana ei saa toi-

mia vajaavaltainen, konkurssissa oleva eikä liiketoimintakieltoon määrätty henkilö.

Tilintarkastajaksi voidaan voimassa olevan lain tavoin valita myös tilintarkastusyhteisö.

4 §. Kun ehdotuksessa kaikki tilintarkastajia koskevat pätevyysvaatimukset on säädetty 3 §:ssä, ehdotetaan nykyisen lain 4 § kumottavaksi.

6 ja 14 §. Sen johdosta, että tämän luvun 4 § ehdotetaan kumottavaksi, ehdotetaan myös nykyinen 6 §:n 1 momentin 1 kohta, joka viittaa mainittuun 4 §:ään, kumottavaksi. Muilta osin pykäliin on tehty 4 §:n kumoamisesta johtuvat viittausmuutokset.

10 luku. Tilinpäätös

3 a §. Ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin 15 artiklan 2 kohdan mukaan jokaisen jäsenvaltion on vaadittava, että vakuutustekninen vastuuvélka katetaan yhtä suurilla ja toisiaan vastaavilla varoilla, jotka sijaitsevat kussakin maassa, jossa liiketoimintaa harjoitetaan. Tämän määräyksen mukaisesti on vakuutusyhdistyslakiin lisätty voimassa olevasta laista puuttuva säännös, joka velvoittaa myös vakuutusyhdistykset kattamaan vastuuvélkansa. Säännös koski kaikkia yhdistyksiä. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa määräyksissään tarkemmat ohjeet siitä, miten ja millaisin varoin vastuuvélkan kattamisen tulee yhdistyksissä tapahtua.

10 §. Ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin suuria vakuutusyhdistyksiä koskevista pääomavaatimuksista ehdotetaan säädettäväksi uudessa 10 a luvussa. Tämän vuoksi vakuutusyhdistysten osakkaiden lisämaksun perimisen perusteisiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus ehdotettuihin, suurten vakuutusyhdistysten toimintapääoma- ja pääomavaatimuksia koskeviin uusiin säännöksiin. Pieniä vakuutusyhdistyksiä koskeva pääomasäännös tulisi edelleenkin olemaan 2 luvun 5 §:ssä.

10 a luku. Toimintapääoma

Ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin mukaan maksutuloltaan miljoonan Euroopan yhteisöjen laskentayksikön ecun ylittäviin vakuutuslaitoksiin on sovellettava direktiivien säännöksiä. Nykyiset vakuutusyhdistysten pääomavaatimukset ovat pääosiltaan lain 2 luvus-

sa. Direktiivien mukaiset säännökset eroavat sekä perusteiltaan että laajuudeltaan nykyisistä säännöksistä, joten niistä ehdotetaan säädettäväksi kokonaan uudessa luvussa. Osa tämän luvun säännöksistä on tarkoituksenmukaista ulottaa koskemaan myös pieniä vakuutusyhdistyksiä.

Tässä luvussa säädettäisiin suuren vakuutusyhdistyksen vakavaraisuusvaatimuksista, joita ovat:

— omiksi varoiksi katsottavan niin sanotun toimintapääoman (1 §) vähimmäisvaatimukset (2 § ja 3 §);

— taseen mukaisen oman pääoman vähimmäisvaatimus (4 §); sekä

— vastuukyvyn vakuutusteknistä järjestämistä koskevat toimintapääomaan, vastuuvélkaan ja sijoitustoimintaan liittyvät vaatimukset (5 §).

Luvun 5 § koski kaikkia vakuutusyhdistyksiä. Vastaava säännös on voimassa olevan lain 2 luvun 5 §:n 4 momentissa, joka nyt ehdotetaan kumottavaksi.

Toimintapääoman vähimmäismäärä ja siitä pääsääntöisesti kolmasosan käsittävä takuumäärä muodostaisivat yhdessä tämän lain vakuutusyhdistysten valvontaa (12 luku) sekä selvitystila ja purkamista (13 luku) koskevien säännöksiä kanssa kaksiportaisen omia varoja koskevan vähimmäissäännöksen. Toimintapääoman laskiessa vähimmäismääränsä alle ministeriön tulisi kehottaa yhdistystä korjaamaan asia määräajassa (12 luvun 6 a §), mikä vastaa ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin niin sanottua tervehdyttämissuunnitelmavaatimusta (vahinkovakuutusdirektiivin 20 artiklan 2 kohta). Jos toimintapääoma on pienempi kuin takuumäärä, niin yhdistys olisi asetettava selvitystilaan ja purettava, jollei sanottuja vaatimuksia ole määräajassa täytetty (13 luvun 1 §), mikä vastaa kyseessä olevan direktiivin niin sanottua lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelman vaatimusta (vahinkovakuutusdirektiivin 20 artiklan 3 kohta).

Toimintapääomasäännöksiä ei nykyiseen lakiin sisälly. Vakuutusyhdistykset ovat laatineet toimintapääomalaskelman sosiaali- ja terveysministeriön antamien kirjanpito-ohjeiden perusteella.

Omaa pääomaa koskeva vähimmäisvaatimuksen toteutumatta jääminen johtaisi samoihin seuraamuksiin kuin toimintapääoman jääminen pienemmäksi kuin takuumäärä.

Vastuukyvyn vakuutusteknistä järjestämistä

koskevat vaatimukset perustuisivat, kuten nykyisinkin, sosiaali- ja terveysministeriön antamiin tarkempiin määräyksiin.

Suuria vakuutusyhdistyksiä koskevat uudet vakavaraisuusvaatimukset kasvattavat niiden nykyisiä vaatimuksia 3—5-kertaisiksi, vakuutusmaksutulosta riippuen. Kuitenkin vain noin kymmenellä yhdistyksellä arvioidaan olevan tarvetta lisäpääoman hankkimiseen säännösten tullessa voimaan.

1 §. Pykälässä säädettäisiin sekä suuren että pienen vakuutusyhdistyksen omista varoista (toimintapääoma). Pykälä perustuu ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin 16 artiklan 1 kohtaan. Toimintapääomaan luettavista eristä on niiden vakuutusteknisen luonteen vuoksi ehdotettu säädettäväksi tarkemmin asetuksella (liite no 3).

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö antaisi toimintapääomaa koskevia tarkempia määräyksiä.

Toimintapääoma vastaisi keskeiseltä sisällöltään voimassa olevan vakuutusyhtiölain määrittelyä. Varoina ei enää kuitenkaan jätettäisi huomioon ottamatta yhtiön omistamia toisen vakuutusyhtiön osakkeita ja osuuksia, mistä johtuva saman pääoman mahdollinen käyttö usean vakuutusyhdistyksen toimintapääomassa ehdotetaan rajoitettavaksi vastuukyvyn vakuutusteknistä järjestämistä koskevissa perusteissa (5 §).

Hankintamenojen ja perustamismenojen aktivoituja eriä ei voida niin sanottuina aineettomina erinä pitää toimintapääoman luonteen mukaisina erinä, mistä johtuen niitä ei toimintapääomaa määrättäessä olisi luettava yhdistyksen varoiksi. Toimintapääomaan on myös ehdotettu luettavaksi lainapääoma, jolla on huomompi etuoikeus kuin vakuutusyhdistyksen muilla sitoumuksilla. Vaikka tämä erä sisältyy vasta kolmansiin vahinko- ja henkivakuutusdirektiiveihin, mahdollisen lainapääoman huomioonotto on muotoutuvaa kansainvälistä käytäntöä ennakoiden ehdotettu jo nyt toteutettavaksi. Koska lainapääomassa on piirteitä sekä vieraasta että omasta pääomasta, sen lukeminen toimintapääomaan olisi tehtävissä vain sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella ja sen määräämin ehdoin, jotka etuoikeusjärjestyksen lisäksi koskisivat lainan juoksu-aikaa, takaisinmaksua ja ylipäänsä lainaeh-toja, mikä vastaa käytäntöä kolmannessa vahinkovakuutusdirektiivissä.

Korvausvastuuseen sisältyvä tasoitusmäärä

ei EY:ssä omaksutun tulkinnan mukaan vastuuelkaan sisältyvänä olisi miltään osin luettavissa toimintapääomaan. Tasoitusmäärän riittävyys osana vastuuelkaa tulisi kuten nykyisin osoittaa vastuukyvyn järjestämistä koskevaan 5 §:ään perustuen.

2 §. Pykälässä säädetty suuren vakuutusyhdistyksen toimintapääoman vähimmäismäärä perustuu ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin 16 artiklan 2 ja 3 kohtaan.

Pykälän sisältämät tilinpäätöstekniset käsitteet määriteltäisiin tarkemmin ministeriön antamissa määräyksissä.

3 §. Suuren vakuutusyhdistyksen takuumäärä koskeva säännös perustuu ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin 17 artiklaan. Jälleenvakuutustoiminta ehdotetaan tässä rinnastettavaksi vahinkovakuutusluokkaan 13.

Takuumäärät eroaisivat vastaavista vakuutusyhtiölaissa ehdotettavista vaatimuksista, koska ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin 17 artiklan 2 c kohdan säännös sallii takuumääriä alennettavan neljänneksellä, jos kysymyksessä on keskinäinen yhteisö.

4 §. Tässä pykälässä olisi asetettu suurten vakuutusyhdistysten omaa pääomaa koskeva erillinen vähimmäisvaatimus, joka estäisi toimintapääoman koostumisen liiaksi pelkästään arvostuseroista tai muista toimintapääomaan luettavista laskennallisista eristä.

Oman pääoman olisi oltava vähintään puolet vakuutusyhdistyksen takuumäärästä, joka muodostaa kolmasosan toimintapääoman vähimmäismäärästä.

Sellaisissa poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa vakuutusyhdistyksen vakuutusliike on niin pientä, että takuumäärä on markkamääräisen vähimmäismääränsä suuruinen, oman pääoman vaatimus saattaisi kasvaa.

Pienten vakuutusyhdistysten pääomavaatimuksesta säädettäisiin edelleenkin 2 luvun 5 §:ssä.

5 §. Pykälän säännös vastaa voimassa olevan lain 2 luvun 5 §:n 4 momentin säännöstä. Sen sisältöä ehdotetaan laajennettavaksi siten, että vastuukyvyn varmistaminen koskisi nykyajan vaatimuksia vastaten laajemminkin yhdistyksen vakavaraisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Pykälä antaisi sosiaali- ja terveysministeriölle valtuudet vaatia vakuutusyhdistystä huolehtimaan vakuutettujen etujen turvaamisesta huomioon ottaen paitsi vastuumenojen todennäköinen vaihtelu niin myös sijoitustoimintaan ja jälleenvakuutussuojaan liittyvät riskit. Tältä osin kysee-

seen tulisikin muun muassa sen varmistaminen, että sijoitusriski ja jälleenvakuutussuoja ovat molemmat tarpeelliseksi katsottavassa määrin hajautettuja. Säännös tulisi koskemaan kaiken kokoisia vakuutusyhdistyksiä.

6 §. Jos myöhemmin ilmenee tarvetta hintatason tai valuuttakurssien muutoksen seurauksena muuttaa tässä luvussa mainittuja markkamääriä, voidaan se kyseisen pykälän mukaan tehdä vakuutusyhdistyslakia muuttamatta valtioneuvoston päätöksellä.

11 luku. Ylijäämänjako ja yhdistyksen varojen muu käyttö

3 §. Suuria vakuutusyhdistyksiä tulevat koskemaan 10 a luvussa ehdotetut pääomavaatimukset sekä lisäksi 12 ja 13 luvussa ehdotettu suuren vakuutusyhdistyksen vakavaraisuuden kaksiportainen valvontajärjestelmä. Suuren vakuutusyhdistyksen, jonka toimintapääoma ei enää täytä 10 a luvun 2 §:n vaatimuksia, on viimeistään sosiaali- ja terveysministeriölle esitettävän tervehdyttämissuunnitelman yhteydessä ryhdyttävä kartuttamaan toimintapääomaansa lain vaatimalle tasolle.

Kyseessä olevaa 3 §:n säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskisi vain pieniä vakuutusyhdistyksiä.

6 §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi suurten yhdistysten pääomavaatimuksia koskeva viittaus 10 a lukuun. Voimassa olevan lain omaa pääomaa tarkoittava viittaus jäisi koskemaan pieniä vakuutusyhdistyksiä.

12 luku. Vakuutusyhdistysten valvonta

2 ja 7 §. Vakuutusyhdistysten valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle. Yhdistysten tarkastuksen tehostamiseksi perustettiin vuonna 1987 uudistetulla vakuutusyhdistyslailla ministeriön avuksi uusi valvontaelin, vakuutusyhdistystarkastus, jonka tehtävänä on ministeriön valvonnan ja ohjauksen alaisena suorittaa yhdistysten tarkastusta. Vakuutusyhdistystarkastuksen asettaminen annettiin uudessa laissa vakuutusyhdistysten keskusjärjestöjen tehtäväksi. Tarkastuksen itsenäisyys ja riippumattomuus pyrittiin takaamaan sillä, että tarkastusjohtajan ja tarkastajan valintaa ja tehtävästään vapauttamista koskeva päätös tuli alistaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistettavaksi.

Tarkastuksen toimiminen ministeriön ohjauksessa ja valvonnassa ja tosiasiaassa yhdistysten keskusjärjestöistä riippumattomana voidaan täydellä varmuudella taata vain sillä, että päätösvalta tarkastuksen keskeisten henkilöiden valinnassa on kokonaisuudessaan ministeriöllä.

Myös finanssiryhmäkomitea, jonka tuli selvittää pankkien ja vakuutuslaitosten yhteistyöhön ja kilpailuun liittyviä kysymyksiä, on mietinnössään (Komiteamietintö 1991:36) katsonut mainitun muutoksen tarpeelliseksi tarkastustoiminnan neutraliteetin turvaamiseksi.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että tarkastusjohtajan ja tarkastajien nimittäminen ja työsuhteen ehdoista sopiminen olisi sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä. Ennen nimityspäätösten tekemistä sekä palkkaetujen määrittämisestä olisi ministeriön kuultava vakuutusyhdistysten keskusjärjestöjä. Muun henkilökunnan palkkaaminen ja työsuhteen ehdoista sopiminen olisi tarkastusjohtajan tehtävänä.

5 §. Vakuutusyhdistyksen on nykyisen lain mukaan tullut vuosittain toimittaa kertomus toiminnastaan ja tilastaan sosiaali- ja terveysministeriölle. Ministeriön antaman yleiskirjeen mukaan tilastokertomus on tullut toimittaa myös ministeriön alaiselle vakuutusyhdistystarkastukselle. Kun vakuutusyhdistystarkastus on yleiskirjeen perusteella käytännössä laatinut ja tulevaisuudessakin laatii vakuutusyhdistyksiä koskevat tilastot, ehdotetaan esillä olevan pykälän 1 momenttia muutettavaksi siten, että tilastokertomus tulee vastaisuudessa lähettää ainoastaan vakuutusyhdistystarkastukselle, joka sitten toimittaa laatimansa tilastoyhteenvedon ministeriölle liitettäväksi viralliseen vakuustilastoon.

Pykälän 2 momentin sanamuotoa on 1 momenttiin tehdyn muutoksen seurauksena korjattu. Vakuutusyhdistyksen tulee siten antaa ministeriölle kaikki valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset.

6 §. Ehdotus sisältää säännökset pakotteista, jotka ministeriöllä on käytettävissä vakuutusyhdistysten valvonnassa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Jos on epäiltävissä, ettei vakuutusyhdistys noudata ministeriön 1 tai 2 momentin nojalla antamaa kehotusta tai kieltoa, voisi ministeriö 3 momentin mukaan asettaa päätöksensä tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakko soveltuu käytettäväksi silloin, kun virheellinen menettely tai laiminlyönti on niin vähäinen, ettei sen vuoksi ole tarvetta käyttää ankaram-

pia pakkokeinoja. Useimmissa tapauksissa riittää uhkasakon asettaminen.

Päätökseen, jolla uhkasakko asetetaan, voidaan hakea muutosta valittamalla. Uhkasakon maksettavaksi tuomitsemisesta päättäisi Uudenmaan lääninhallitus, koska yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi on tarkoituksenmukaista, että uhkasakkoasioita käsittelee vain yksi lääninhallitus vakuutusyhdistyksen kotipaikasta riippumatta.

Siinä tapauksessa, että vakuutusyhdistys ei noudattaisi ministeriön antamaa kehotusta tai kieltoa, ministeriö voisi nykyiseen tapaan 4 momentin mukaan kieltää yhdistystä antamasta uusia vakuutuksia, kunnes asia on korjattu.

6 a §. Kyseessä olevan pykälän ja 12 luvun 6 §:n sekä 13 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella ehdotetaan otettavaksi käyttöön ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin 20 artiklan vaatima kaksivaiheinen suuren vakuutusyhdistyksen vakavaraisuuden valvontajärjestelmä. Jos vakuutusyhdistyksen toimintapääoma laskee ehdotetun 10 a luvun 2 §:n mukaisen vähimmäismäärän alapuolelle, vakuutusyhdistyksen tulee esittää sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi yhdistyksen taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma, kuten ensimmäinen vahinkovakuutusdirektiivi edellyttää. Koska vakuutusyhdistyksen toimintapääoma ei edellä mainitussa tilanteessa enää täytä vakuutusyhdistyslaissa sille asetettuja vaatimuksia, ministeriön tulee 6 §:n 1 momentin mukaisesti kehottaa yhdistystä korjaamaan asia määrääjässä, joka ilman pakottavia syitä ei saa olla kuutta kuukautta pitempi.

7 §. Pykälän perustelut esitetään edellä 2 §:n perustelujen yhteydessä.

9 §. Vakuutusyhdistystarkastuksesta aiheutuvat kustannukset rahoitetaan voimassa olevan lain mukaan jokaiselta vakuutusyhdistykseltä vuosittain perittävällä maksulla. Maksun suuruus on määrätty siten, että tarkastusjohtaja on esittänyt sosiaali- ja terveysministeriölle sekä vakuutusyhdistysten keskusjärjestöille tilinpäätöksen, talousarvion ja ehdotuksen perittävästä tarkastusmaksusta. Niiden perusteella keskusjärjestöt ovat hakeneet ministeriöltä vahvistuksen vuosimaksun perusteille. Tarkastusmaksun maksuunpano on tapahtunut Vakuutusyhdistysten Keskusliitto ry:n toimesta.

Kun vakuutusyhdistystarkastus tässä esityksessä ehdotetaan erotettavaksi keskusjärjestöistä, muutetaan nykyistä vakuutusyhdistystarkastusmaksujärjestelmää siten, että tarkastus-

maksun määrääminen siirretään sosiaali- ja terveysministeriölle. Tarkastusjohtaja tekisi edelleen ministeriölle tilinpäätöksen ja ehdotuksen talousarvioksi sekä seuraavan vuoden tarkastusmaksuksi, jonka ministeriö sitten määrää. Ministeriön olisi ennen maksun määräämistä kuultava vakuutusyhdistysten keskusjärjestöjä. Ministeriön tulee valvoa, että tarkastuksen aiheuttamat kustannukset pysyvät kohtuullisina. Maksun periminen ja maksuunpano tapahtuisi ministeriön antamien ohjeiden perusteella.

Pykälään on lisätty säännös tarkastusmaksun ulosottokelpoisuudesta.

13 luku. Selvitystila ja purkaminen

1 §. Kun pienen yhdistyksen oma pääoma ei enää täytä 2 luvun 5 §:n tai suuren yhdistyksen oma pääoma 10 a luvun 4 §:n vähimmäisvaatimusta tai sen toimintapääoma on pienempi kuin 10 a luvun 3 §:n mukainen takuumäärä, vakuutusyhdistys on 1 momentin mukaan asetettava selvitystilaan ja purettava, jollei vaatimuksia ole täytetty kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asia ilmoitettiin yhdistyskokoukselle. Vakuutusyhdistyksen on tällöin esitettävä sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi direktiivien mukainen lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma, josta käyvät ilmi ne toimenpiteet, joihin yhdistys aikoo ryhtyä tilanteen korjaamiseksi. Verrattuna voimassa olevaan säännökseen, on vakuutusyhdistykselle vaatimusten täyttämiseen annettua määräaikaa lyhennetty kuudesta kuukaudesta kolmeen kuukauteen, koska kaksiportaisen menettelyn johdosta yhdistykselle vaatimusten täyttämiseen annettu kokonaisuus kasvaa. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on edelleen oikeus pidentää määräaikaa enintään yhteen vuoteen saakka.

2 ja 20 §. Pykälien viittauksia on muutettu vastaamaan muutosehdotusta siten, että 2 luvun vaatimusten lisäksi viitataan suurten vakuutusyhdistyksien pääomavaatimuksiin 10 a luvussa.

16 luku. Erinäisiä säännöksiä

8 ja 9 §. Vakuutusyhdistyslain 16 luvun 8 §:ssä on lueteltu ne teot, jotka rangaistaan vakuutusyhdistysrikoksina. Pykälän 4 kohdan mukaan tällaiseen tekoon syyllistyy se, joka

rikkoo lain säännöksiä tilinpäätöksen tai tilintarkastuskertomuksen laatimisesta tai vakuutusyhdistyksen selvitystilaa koskevan lopputilityksen antamisesta. Kun vuoden 1991 alusta voimaan tulleen rikoslain ensimmäisen osauudistuksen yhteydessä rikoslakiin lisättiin kaikkia kirjanpitovelvollisia koskevat rangaistussäännökset kirjanpitorikoksesta ja tuottamuksellisesti kirjanpitorikoksesta (30 luvun 9 ja 10 §), muutettiin muun muassa vakuutusyhtiölakia siten, että vakavissa tapauksissa edellä mainitunlainen menettely rangaistaan rikoslain mukaan ja lievemmat vakuutusyhtiölain rangaistussäännösten mukaan. Vastaava muutos ehdotetaan nyt tehtäväksi vakuutusyhdistyslakiin. Tämän vuoksi mainittuja tekoja, tilintarkastuskertomuksen laatimisesta annettujen säännösten rikkomista lukuun ottamatta, ei lievemmissä tapauksissa enää pidettäisi vakuutusyhdistysrikkoksina, vaan ne rangaistaan 9 §:n mukaisina vakuutusyhdistysrikkomuksina. Sen vuoksi ehdotetaan, että 8 §:n 4 kohdan tilinpäätöksen laatimista ja selvitystilaa koskevan lopputilityksen antamista koskeva osa siirretään 9 §:ään uudeksi 8 kohdaksi.

Suuria vakuutusyhdistyksiä koskevan, 1 luvun 5 §:n 3 momentissa ehdotetun luvan hakemisen laiminlyönnistä ehdotetaan säädettäväksi rangaistus yhdenmukaisesti vakuutusyhtiölain muutosehdotuksen kanssa.

11 a §. ETA-sopimuksen liitteessä mainitussa direktiivissä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden sekä palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi vakuutusasiamiesten ja vakuutuksenvälittäjien (ISIC ryhmästä 360) toiminnassa sekä erityisesti kyseistä toimintaa koskevasta siirtymätoimenpiteistä (77/92/ETY), jäljempänä vakuutusedustajadirektiivi, säädetään siitä, kuinka kauan ja millaisessa asemassa vakuutusasiamiehen tai vakuutuksenvälittäjän on tullut toimia kotimaassaan, jotta toisen jäsenvaltion on hyväksyttävä hänet toimimaan vastaavassa tehtävässä tässä jäsenvaltiossa. Direktiivin 9 artiklassa

vaaditaan, että jäsenvaltion on nimettävä viranomainen tai toimielin antamaan vakuutusasiamiehille ja vakuutuksenvälittäjille todistuksia toisessa jäsenvaltiossa harjoitettavaa toimintaa varten.

Tästä syystä lain 16 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 11 a §, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi määrätä vakuutusyhdistyksen pitämään erityistä rekisteriä asiamiehistään ja näiden puolesta toimivista henkilöistä. Heitä koskevien todistusten antaminen ehdotetaan järjestettäväksi siten, että ministeriö voisi määrätä vakuutusyhdistysten keskusjärjestöt hoitamaan kokonaan tai osittain tätä tehtävää edellyttäen, että keskusjärjestöt suostuvat siihen. Siltä osin, kuin todistusten antamista ei siirrettäisi sanotuille keskusjärjestöille, se kuuluisi ministeriölle vakuutusyhdistysten toimintaa valvovana viranomaisena.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa. Tarkemmasta voimaantuloajankohdasta säädetään asetuksella.

Vakuutusyhdistysten olisi muutettava yhdistysjärjestyksensä uuden lain mukaisiksi kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Pääoma- ja vakavaraisuusvaatimusten siirtymäajaksi ehdotetaan kahta vuotta lain voimaantulosta.

Suurten vakuutusyhdistysten tilintarkastajien tulee täyttää uuden lain pätevyysvaatimukset vuoden 1997 alkuun mennessä.

Vakuutusyhdistystarkastuksen tulee noudattaa toiminnassaan uuden lain säännöksiä lain voimaantuloa seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vakuutusyhdistyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 31 päivänä joulukuuta 1987 annetun vakuutusyhdistyslain (1250/87) 2 luvun 5 §:n 4 momentti, 9 luvun 4 § ja 6 §:n 1 momentin 1 kohta,

muutetaan 1 luvun 4 §:n 2—4 momentti ja 5 §:n 2 ja 3 momentti, 2 luvun 1 §, 3 §:n 1 momentin 3 kohta ja 5 §:n 3 momentti, 6 luvun 3 §, 9 luvun 3 §, 6 §:n 1 momentin 2 kohta ja 14 §:n 3 momentti, 10 luvun 10 §:n 1 momentti, 11 luvun 3 §:n 1 momentti ja 6 §:n 2 momentti, 12 luvun 2 §:n 1 momentti, 5 §, 7 §:n 2 momentti ja 9 §, 13 luvun 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentti, 20 §:n 2 momentti ja 16 luvun 8 §:n 1 momentin 4 kohta sekä

lisätään 1 luvun 1 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, ja pykälään uusi 5 momentti sekä 4 §:ään uusi 5 momentti, 2 lukuun uusi 5 a §, 10 lukuun uusi 3 a §, lakiin uusi 10 a luku, 12 luvun 6 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, lukuun uusi 6 a § ja luvun 7 §:ään uusi 3 momentti, 16 luvun 9 §:n 1 momenttiin uusi 5a ja 8 kohta ja lukuun uusi 11 a § seuraavasti:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Tässä laissa tarkoitetut vakuutusyhdistykset ovat joko pieniä vakuutusyhdistyksiä, joiden vakuutusmaksutulo on enintään 6 000 000 markkaa vuodessa tai suuria vakuutusyhdistyksiä, joiden maksutulo ylittää tämän määrän. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän momentin soveltamisesta.

Valtioneuvosto voi muuttaa tässä pykälässä säädettyä markkamäärää yleisessä hintatasossa tai valuuttakursseissa tapahtunutta kehitystä vastaavaksi.

4 §

Vakuutusyhdistyksen vakuutusliike ei saa käsittää henkivakuutusta, lakisääteistä vakuutusta, vahinkovakuutusluokkiin 14 ja 15 kuuluvaa vakuutusta eikä vakuutusta kymmentä vuotta pitemmäksi ajaksi.

Vakuutusyhdistys saa sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, harjoittaa henkivakuutusluokan 1 alakohdassa c tarkoitettua korkeintaan kymmeneksi vuodeksi annettua lisävakuutusta, jos sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että yhdistyksellä on tämän vakuutusliikkeen harjoittamiseen riittävät toimintaedellytykset ja vahvistaa tätä koskevan yhdistysjärjestyksen määräyksen.

Vakuutusyhdistyksen jälleenvakuutusliike saa käsittää vain yhdistysjärjestyksessä mainitujen vahinkovakuutusluokkien ja luokkaryh-

mien mukaisen ensivakuutuksen jälleenvakuutusta, ei kuitenkaan toisen vakuutusyhdistyksen muuta jälleenvakuutusta kuin tämän vakuutusliikkeen edelleenvakuutusta. Suuri vakuutusyhdistys saa kuitenkin jälleenvakuuttaa kotimaasta tulevaa, yhdistysjärjestyksen mukaista ensivakuutusta ja, jos sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että yhdistyksellä on siihen edellytykset, myös vastaavaa ulkomaista ensivakuutusta.

5 §

Vakuutusyhdistysten vahinkovakuutuksella tarkoitetaan Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen liitteessä IX mainitussa, muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetussa Euroopan yhteisöjen neuvoston ensimmäisessä direktiivissä (73/239/ETY) tarkoitettuihin vakuutusluokkiin kuuluvaa toimintaa. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset vakuutusluokista.

Vakuutusyhdistyksellä ei saa yksin eikä yhdessä toisten vakuutusyhdistysten taikka vakuutusyhtiöiden kanssa ilman sosiaali- ja terveysministeriön lupaa olla muuta liikettä kuin vakuutusliikettä harjoittavassa osakeyhtiössä osake-enemmistöä tai enemmistöä kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, jollei yhtiön toimintaa voida pitää vakuutusliikkeen liittyvänä ja tämän kannalta tarkoituksenmukaisena taikka jollei yhtiö ole asunto- tai kiinteistöyhtiö. Mitä edellä on sanottu osake-

enemmistöstä ja osakkeiden tuottamasta äänimäärästä osakeyhtiössä, sovelletaan myös vastaavaan määräämisvaltaan muussa yhteisössä.

2 luku

Vakuutusyhdistyksen perustaminen

1 §

Vakuutusyhdistyksen voi perustaa yksi tai useampi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö (*perustaja*).

Vähintään puolella perustajista on oltava asuinpaikka tai, jos perustaja on oikeushenkilö, kotipaikka Euroopan talousalueella, jollei sosiaali- ja terveysministeriö myönnä lupaa poiketa tästä.

Oikeushenkilöllä on kotipaikka Euroopan talousalueella, kun se on perustettu Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön mukaan ja kun sillä on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Vajaavaltainen, konkurssissa oleva tai liike-toimintakieltoon määrätty henkilö ei voi olla perustajana.

3 §

Vakuutusyhdistyksen yhdistysjärjestyksessä on mainittava:

3) yhdistyksen toiminta-alue ja ne vakuutusluokat ja luokkaryhmät, jotka toiminta on tarkoitettu käsittämään;

5 §

Pienen vakuutusyhdistyksen oman pääoman on oltava vähintään 250 000 markkaa lisätynä kuudella prosentilla yhdistyksen tilinpäätöksen mukaisesta vakuutusmaksujen keskimäärästä kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana. Suuria vakuutusyhdistyksiä koskevista pääoma-vaatimuksista säädetään 10 a luvussa.

5 a §

Sosiaali- ja terveysministeriön on päätettävä yhdistysjärjestyksen vahvistamisesta tai vahvistamatta jättämisestä kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen vireilletulosta ja asian rat-

kaisemiseksi tarvittavien asiakirjojen ja selvitysten toimittamisesta.

Jos päätöstä ei ole annettu 1 momentissa säädettyssä määräajassa, hakija voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan hakemuksen hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes hakemukseen on annettu päätös. Päätöksen antamisesta on ministeriön ilmoitettava valitusviranomaiselle. Tässä momentissa tarkoitettun valituksen tekemisestä ja käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

6 luku

Vakuutusyhdistyksen johto

3 §

Vähintään puolella hallituksen jäsenistä ja toimitusjohtajalla on oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei sosiaali- ja terveysministeriö myönnä vakuutusyhdistykselle lupaa poiketa tästä. Mitä tässä momentissa säädetään hallituksen jäsenestä, sovelletaan vastaavasti hallintoneuvoston jäseneseen.

Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan on oltava hyvämaineisia ja heillä tulee olla sellainen yleinen vakuutustoiminnan tuntemus kuin vakuutusyhdistyksen toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeen.

Vajaavaltainen, konkurssissa oleva tai liike-toimintakieltoon määrätty henkilö ei voi olla hallituksen jäsenenä eikä toimitusjohtajana.

9 luku

Tilintarkastus ja erityinen tarkastus

3 §

Suuren vakuutusyhdistyksen tilintarkastajana voi toimia vain Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja. Vähintään yhden yhdistyskokouksen valitseman tilintarkastajan on oltava Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Pienen vakuutusyhdistyksen tilintarkastajalla on oltava sellainen yleisen laskentatoimen ja taloudellisten asiain tuntemus sekä kokemus kuin vakuutusyhdistyksen toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeen tehtävän suorittamiseksi. Vähintään yhden yhdistyskokouksen valitseman tilintarkastajan on pienessä vakuu-

tusyhdistyksessä oltava Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Vähintään yhdellä tilintarkastajalla tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella tai tilintarkastajan tulee olla 4 momentissa tarkoitettu yhteisö. Vajaavaltainen, konkurssissa oleva tai liiketoimintakieltoon määrätty henkilö ei voi olla tilintarkastajana.

Tilintarkastajaksi voidaan valita Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Keskuskauppakamarin hyväksymään yhteisöön on vastaavasti sovellettava, mitä tässä luvussa säädetään Keskuskauppakamarin hyväksymästä tilintarkastajasta, ja kauppakamarin hyväksymään yhteisöön, mitä kauppakamarin hyväksymästä tilintarkastajasta säädetään. Tilintarkastajaksi valitun yhteisön on ilmoitettava asianomaisen vakuutusyhdistyksen hallitukselle, kenellä on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta. Tämän henkilön on Keskuskauppakamarin hyväksymässä yhteisössä oltava Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja ja kauppakamarin hyväksymässä yhteisössä Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja. Häneen on sovellettava 5 ja 12 §:n säännöksiä.

6 §

Sosiaali- ja terveysministeriön on ilmoituksesta määrättävä vakuutusyhdistykselle kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja:

2) jos tilintarkastajalla ei ole 3 §:ssä tarkoitettua kelpoisuutta taikka hän on 5 §:n 1 momentin mukaan esteellinen; tai

14 §

Mitä tilintarkastajasta säädetään 3, 5, 8, 12 ja 13 §:ssä, 15 luvun 2 ja 4—7 §:ssä sekä 16 luvun 4 §:ssä, on vastaavasti sovellettava tässä pykälässä tarkoitettuun tarkastajaan.

10 luku

Tilinpäätös

3 a §

Vakuutusyhdistyksen on katettava 3 §:ssä tarkoitettu vastuuvetäjä. Sosiaali- ja terveysmi-

nisteriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

10 §

Jos vakuutusyhdistyksen oma pääoma syntyneen alijäämän tai muun syyn takia ei enää täytä 2 luvun 5 §:n 3 momentissa tai 10 a luvun 4 §:ssä asetettuja vaatimuksia tai suuren vakuutusyhdistyksen toimintapääoma 10 a luvun 3 §:ssä asetettuja vaatimuksia taikka jos selvitys- tai konkurssitilassa olevan yhdistyksen omaisuus ei riitä velkojen maksamiseen, on vakuutusyhdistyksen osakkaille viipymättä määrättävä lisämaksu. Lisämaksun on oltava määrältään vähintään niin suuri kuin näiden tarkoitusten saavuttamiseksi tarvitaan ja enintään niin suuri kuin 1 luvun 3 §:ssä säädetään.

10 a luku

Toimintapääoma

1 §

Vakuutusyhdistyksen toimintapääomalla tarkoitetaan sitä määrää, jolla vakuutusyhdistyksen varojen on niiden luonne huomioon ottaen ja sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisesti arvioituna katsottava ylittävän vakuutusyhdistyksen velat.

Toimintapääomaan luettavista eristä säädetään tarkemmin asetuksella.

2 §

Suuren vakuutusyhdistyksen toimintapääoman vähimmäismäärä on suurempi kohtien 1 ja 2 mukaisesti lasketuista määristä:

1) lasketaan 18 prosenttia viimeksi kuluneen tilikauden vakuutusmaksutulosta. Kun vakuutusmaksutulo on suurempi kuin 60 000 000 markkaa, lisäys sen ylittävältä osalta on kuitenkin 16 prosenttia. Näin saatu tulos kerrotaan luvulla, joka saadaan vertaamalla viimeksi kuluneen tilikauden omalle vastuulle jäävää korvauskulua vastaavaan korvauskuluun ennen jälleenvakuutuksenantajien osuuden vähentämistä. Käytettävä suhdeluku ei saa olla pienempi kuin 0,5;

2) lasketaan 26 prosenttia kolmen viimeksi kuluneen tilikauden keskimääräisestä korvauskulusta. Kun keskimääräinen korvauskulu on suurempi kuin 42 000 000 markkaa, lisäys sen ylittävältä osalta on kuitenkin 23 prosenttia. Näin saatu tulos kerrotaan luvulla, joka saa-

daan kuten edellä 1 kohdassa. Käytettävä suhdeluku ei saa olla pienempi kuin 0,5.

Jos vakuutukset ovat pääasiassa myrsky-, raesade- tai hallavakuutuksia, edellä 2 kohdassa mainittu keskimääräinen korvauskulu lasetaan seitsemältä tilikaudelta.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset 1 ja 2 momentin soveltamisesta.

Suuren vakuutusyhdistyksen toimintapääoman on aina oltava vähintään 3 §:n 2 momentin mukaisen takuumäärän vähimmäismäärän suuruinen.

3 §

Suuren vakuutusyhdistyksen takuumäärän muodostaa yksi kolmasosa 2 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesta toimintapääoman vähimmäismäärästä.

Takuumäärän vähimmäismäärä on:

1) 1 800 000 markkaa, jos jokin vakuutetuista riskeistä kuuluu vahinkovakuutusluokkiin 10—13;

2) 1 350 000 markkaa, jos jokin vakuutetuista riskeistä kuuluu vahinkovakuutusluokkiin 1—8, 16 tai 18; sekä

3) 900 000 markkaa, jos jokin vakuutetuista riskeistä kuuluu vahinkovakuutusluokkiin 9 tai 17.

Jälleenvakuutustoiminta rinnastetaan vahinkovakuutusluokkaan 13. Jos vakuutusyhdistyksen vakuutustoiminta kattaa useita erilaisia riskejä tai vakuutusluokkia, otetaan huomioon vain korkeinta vähimmäismäärää edellyttävä riski tai vakuutusluokka.

4 §

Suuren vakuutusyhdistyksen oman pääoman on oltava vähintään puolet 3 §:n mukaisesta vakuutusyhdistyksen takuumäärästä.

5 §

Vakuutusyhdistyksen toimintapääoma, jälleenvakuutus ja muut yhdistyksen vakavaraisuuteen vaikuttavat seikat on järjestettävä vakuutetut edut turvaavalla tavalla, ottaen huomioon tuottojen ja kulujen todennäköinen vaihtelu sekä arvioitavissa olevat muut epävarmuustekijät.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset 1 momentin soveltamisesta.

6 §

Valtioneuvosto voi muuttaa tässä luvussa

säädettyjä markkamääriä yleisessä hintatasossa tai valuuttakursseissa tapahtunutta kehitystä vastaavaksi.

11 luku

Ylijäämänjako ja yhdistyksen varojen muu käyttö

3 §

Pienen vakuutusyhdistyksen, jonka 2 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettu oma pääoma on pienempi kuin tämän oman pääoman kaksinkertainen vähimmäismäärä, on vuosittain karutettava vararahastoa vähintään kymmenellä prosentilla liikkeen tuottamasta ylijäämästä.

6 §

Yhdistyskokous voi kuitenkin päätöksellä, jota ovat kannattaneet osakkaat, joilla on vähintään kaksi kolmasosaa kokouksessa edustetusta äänimäärästä, antaa ylijäämästä käytettäväksi yleishyödylliseen tai siihen verrattavaan tarkoitukseen määriä, joilla 2 luvun 5 §:n 3 momentissa tai 10 a luvun 4 §:ssä tarkoitettuun omaan pääomaan verrattuna ei ole sanottavaa merkitystä.

12 luku

Vakuutusyhdistysten valvonta

2 §

Vakuutusyhdistysten toiminnan tarkastamista varten asettaa sosiaali- ja terveysministeriö vakuutusyhdistystarkastuksen.

5 §

Vakuutusyhdistyksen on vuosittain kuukauden kuluessa siitä yhdistyskokouksesta, jossa tilinpäätös on vahvistettu, toimitettava vakuutusyhdistystarkastukselle sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman kaavan mukainen kertomus toiminnastaan ja tilastaan. Kertomukseen on liitettävä jäljennökset 10 luvun 11 §:ssä tarkoitetuista asiakirjoista.

Vakuutusyhdistyksen on ministeriön määrittämässä kohtuullisessa ajassa annettava sille toiminnastaan valvontaa varten tarpeellisia tietoja.

6 §

Edellä tässä pykälässä mainitun kehotuksen tai kiellon tehosteeksi ministeriö voi asettaa uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi Uudenmaan lääninhallitus.

6 a §

Suuren vakuutusyhdistyksen, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 10 a luvun 2 §:n mukainen toimintapääoman vähimmäismäärä, on viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi yhdistyksen taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma.

7 §

Vakuutusyhdistysten tarkastusjohtajan ja tarkastajat ottaa toimeensa sosiaali- ja terveysministeriö vakuutusyhdistysten keskusjärjestöjä kuultuaan. Muun henkilökunnan ottaa toimeensa tarkastusjohtaja.

Vakuutusyhdistysten tarkastusjohtajan ja tarkastajien palkkaedut määrää ministeriö. Ministeriön on ennen palkkaetujen määräämistä kuultava vakuutusyhdistysten keskusjärjestöjä. Muun henkilökunnan palkkaedut määrää tarkastusjohtaja. Palkkaedut suoritetaan 9 §:ssä tarkoitetuista varoista.

9 §

Vakuutusyhdistystarkastuksen toiminnasta aiheutuvien kustannusten peittämiseksi on kunkin vakuutusyhdistyksen vuosittain suoritettava sosiaali- ja terveysministeriön määräämä maksu. Ministeriön on ennen maksun määräämistä kuultava vakuutusyhdistysten keskusjärjestöjä. Ministeriö antaa tarkemmat määräykset maksun perimisestä ja maksuunpanosta.

Maksu viivästyskorkoineen saadaan periä ulosottotoimin ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

13 luku

Selvitystila ja purkaminen

1 §

Suuren vakuutusyhdistyksen, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 10 a luvun 3 §:n

mukainen takuumäärä, tai vakuutusyhdistyksen, jonka oma pääoma ei täytä 2 luvun 5 §:n 3 momentin tai 10 a luvun 4 §:n vähimmäisvaatimusta, on viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma. Vakuutusyhdistys on asetettava selvitystilaan ja purettava, jollei edellä mainittuja 2 tai 10 a luvussa asetettuja vaatimuksia ole täytetty kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asia ilmoitettiin yhdistyskokoukselle. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on kuitenkin valta pidentää määräaika enintään vuodeksi, jollei vakuutettuja etuja näin vaaranneta.

2 §

Jos on syytä otaksua, että suuren vakuutusyhdistyksen toimintapääoma on pienempi kuin 10 a luvun 3 §:n mukainen takuumäärä taikka vakuutusyhdistyksen oma pääoma ei täytä 2 luvun 5 §:n 3 momentin tai 10 a luvun 4 §:n mukaista vähimmäisvaatimusta, hallituksen ja toimitusjohtajan on viivytyksettä laadittava tilinpäätös siltä ajalta, jolta tilinpäätöstä ei vielä ole esitetty yhdistyskokouksessa, sekä annettava se tilintarkastajille tarkastettavaksi. Tällöin on soveltuvin osin noudatettava, mitä edellä säädetään tilinpäätöksestä ja tilintarkastuskerhomuksesta. Jos tilinpäätöksen aika käsittää myös edellisen tilikauden, on tältä tilikaudelta annettava erillinen tilinpäätös.

Jos 1 momentissa tarkoitettu tilinpäätös osoittaa, ettei vakuutusyhdistys täytä 1 momentissa mainittuja toimintapääomalle tai omalle pääomalle 2 tai 10 a luvussa asetettuja vaatimuksia, on pidettävä yhdistyskokous kahden kuukauden kuluessa siitä, kun tilintarkastajat ovat antaneet lausuntonsa. Kutsusta yhdistyskokoukseen on hallituksen annettava tieto sosiaali- ja terveysministeriölle.

Jollei yhdistys 1 §:n 1 momentin mukaisen määräajan tai siihen myönnetyn pidennyksen päättyessä täytä 1 §:n 1 momentissa mainittuja toimintapääomalle tai omalle pääomalle asetettuja vaatimuksia, yhdistyskokouksen on päätettävä yhdistyksen asettamisesta selvitystilaan ja sen purkamisesta. Jos yhdistyskokous ei tee päätöstä yhdistyksen asettamisesta selvitystilaan, hallituksen on haettava sellaista päätöstä sosiaali- ja terveysministeriöltä. Hakemuksen voi tehdä myös hallituksen jäsen, toimitusjohtaja tai tilintarkastaja.

Jos hallituksen jäsenet laiminlyövät 1 momentissa säädetty velvollisuutensa, vastaavat he samoin kuin toimitusjohtaja yhteisvastuullisesti velvoitteista, jotka sen jälkeen syntyvät yhdistykselle. Tässä säädettyä vastuuta ei kuitenkaan ole velvoitteesta, joka syntyy sen jälkeen, kun kysymys selvitystilaan asettamisesta on siirretty ministeriön käsiteltäväksi tai tilintarkastajat ovat tarkastaneet ja yhdistyskokous on hyväksynyt taseen, jonka mukaan yhdistys täyttää 2 tai 10 a luvussa asetetut vaatimukset.

20 §

Mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti noudatettava, jos

1) suuri yhdistys, joka on asetettu selvitystilaan sen johdosta, että sen toimintapääoma on pienempi kuin 10 a luvun 3 §:n mukainen takuumäärä, tai

2) vakuutusyhdistys, jonka oma pääoma on 2 luvun 5 §:n 3 momentin tai 10 a luvun 4 §:n mukaista vähimmäisvaatimusta pienempi, jälleen täyttää sanotut vaatimukset.

16 luku

Erinäisiä säännöksiä

8 §

Joka

4) rikkoo tämän lain säännöksiä tilintarkastuskertomuksen laatimisesta; tai

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *vakuutusyhdistysrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

9 §

Joka

5 a) laiminlyö 1 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa sosiaali- ja terveysministeriön luvan hakemisen;

8) rikkoo tämän lain säännöksiä tilinpäätöksen laatimisesta tai vakuutusyhdistyksen selvitystilaa koskevan lopputilityksen antamisesta, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa

rangaistusta, *vakuutusyhdistysrikkomuksesta* sakkoon.

11 a §

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus määrätä, että vakuutusyhdistyksen on pidettävä rekisteriä asiamiehistään ja näiden puolesta toimivista henkilöistä. Asiamiehiä ja näiden puolesta toimivia henkilöitä koskevien todistusten antaminen voidaan ministeriön päätöksellä kokonaan tai osaksi määrätä vakuutusyhdistysten keskusjärjestöjen tehtäväksi keskusjärjestöjen annettua siihen suostumuksensa.

1. Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Vakuutusyhdistyksiin, jotka on merkitty kaupparekisteriin ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan mainitun ajankohdan jälkeen tätä lakia, jollei jäljempänä annetuista säännöksistä muuta johdu.

2. Jos ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyn vakuutusyhdistyksen yhdistysjärjestykseen sisältyy tämän lain vastaisia määräyksiä, on niiden sijasta noudatettava tämän lain säännöksiä.

3. Jos ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyn vakuutusyhdistyksen yhdistysjärjestys on tämän lain mukaan puutteellinen tai sisältää tämän lain vastaisia määräyksiä, on yhdistyksen hallituksen viivytyksettä tehtävä yhdistyskokoukselle ehdotus yhdistysjärjestyksen muuttamisesta tämän lain mukaiseksi. Yhdistysjärjestyksen muutoksille on viivytyksettä ja viimeistään kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta haettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus sekä ilmoitettava ne rekisteröimistä varten kolmen kuukauden kuluessa ministeriön antamasta päätöksestä. Ministeriöllä on oikeus erityisestä syystä pidentää tässä momentissa mainittuja määräaikoja enintään kuudella kuukaudella.

4. Ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyn vakuutusyhdistyksen on täytettävä 2 luvun 5 §:ssä ja 10 a luvussa asetetut pääoma- ja vakavaraisuusvaatimukset kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

5. Tämän lain voimaantulon jälkeen hallituksen jäsentä ja toimitusjohtajaa valittaessa on noudatettava tätä lakia.

6. Ennen tämän lain voimaantuloa valittu suuren vakuutusyhdistyksen tilintarkastaja voi siitä huolimatta, ettei hän tämän lain mukaan saisi toimia kyseisessä tehtävässä, jäädä toi-

meensa enintään 1 päivään tammikuuta 1997 saakka.

tettava toiminnassaan tämän lain säännöksiä lain voimaantuloa seuraavan kalenterivuoden alusta.

7. Vakuutusyhdistystarkastuksen on nouda-

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

Laki

vakuutusyhdistyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 31 päivänä joulukuuta 1987 annetun vakuutusyhdistyslain (1250/87) 2 luvun 5 §:n 4 momentti, 9 luvun 4 §, ja 6 §:n 1 momentin 1 kohta,

muutetaan 1 luvun 4 §:n 2—4 momentti ja 5 §:n 2 ja 3 momentti, 2 luvun 1 §, 3 §:n 1 momentin 3 kohta ja 5 §:n 3 momentti, 6 luvun 3 §, 9 luvun 3 §, 6 §:n 1 momentin 2 kohta ja 14 §:n 3 momentti, 10 luvun 10 §:n 1 momentti, 11 luvun 3 §:n 1 momentti ja 6 §:n 2 momentti, 12 luvun 2 §:n 1 momentti, 5 §, 7 §:n 2 momentti ja 9 §, 13 luvun 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentti, 20 §:n 2 momentti ja 16 luvun 8 §:n 1 momentin 4 kohta sekä

lisätään 1 luvun 1 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, ja pykälään uusi 5 momentti sekä 4 §:ään uusi 5 momentti, 2 lukuun uusi 5 a §, 10 lukuun uusi 3 a §, lakiin uusi 10 a luku, 12 luvun 6 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, lukuun uusi 6 a § ja luvun 7 §:ään uusi 3 momentti, 16 luvun 9 §:n 1 momenttiin uusi 5 a ja 8 kohta sekä lukuun uusi 11 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Tässä laissa tarkoitetut vakuutusyhdistykset ovat joko pieniä vakuutusyhdistyksiä, joiden vakuutusmaksutulo on enintään 6 000 000 markkaa vuodessa tai suuria vakuutusyhdistyksiä, joiden maksutulo ylittää tämän määrän. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän momentin soveltamisesta.

Valtioneuvosto voi muuttaa tässä pykälässä säädettyä markkamäärää yleisessä hintatasossa tai vahingonkorvauksissa tapahtunutta kehitystä vastaavaksi.

4 §

Vakuutusyhdistyksen vakuutusliike ei saa käsittää henkilövakuutusta, lakisääteistä vakuutusta, luottovakuutusta, takuuvakuutusta eikä vakuutusta kymmentä vuotta pitemmäksi ajaksi.

Vakuutusyhdistys saa sen estämättä, mitä 2 momentissa on säädetty, harjoittaa muuta henkilövakuutusliikettä kuin henki- ja eläkevakuu-

Vakuutusyhdistyksen vakuutusliike ei saa käsittää henkivakuutusta, lakisääteistä vakuutusta, vahingonvakuutusluokkiin 14 ja 15 kuuluvaa vakuutusta eikä vakuutusta kymmentä vuotta pitemmäksi ajaksi.

Vakuutusyhdistys saa sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, harjoittaa henkivakuutusluokan 1 alakohdassa c tarkoitettua korkein-

Voimassa oleva laki

tusta, jos sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että yhdistyksellä on tämän vakuutusliikkeen harjoittamiseen riittävät toimintaedellytykset ja vahvistaa tätä koskevan yhdistysjärjestyksen määräyksen.

Vakuutusyhdistyksen jälleenvakuutusliike saa käsittää vain yhdistysjärjestyksen mukaisen ensivakuutuslajien jälleenvakuutusta, ei kuitenkaan toisen vakuutusyhdistyksen vakuutusliikkeen muuta jälleenvakuutusta kuin tämän vakuutusliikkeen edelleenvakuutusta.

Ehdotus

taan kymmeneksi vuodeksi annettua lisävakuumusta, jos sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että yhdistyksellä on tämän vakuutusliikkeen harjoittamiseen riittävät toimintaedellytykset ja vahvistaa tätä koskevan yhdistysjärjestyksen määräyksen.

Vakuutusyhdistyksen jälleenvakuutusliike saa käsittää vain yhdistysjärjestyksessä mainittujen vahinkovakuutusluokkien ja luokkaryhmien mukaisen ensivakuutuksen jälleenvakuutusta, ei kuitenkaan toisen vakuutusyhdistyksen muuta jälleenvakuutusta kuin tämän vakuutusliikkeen edelleenvakuutusta.

Suuri vakuutusyhdistys saa kuitenkin jälleenvakuuttaa kotimaasta tulevaa, yhdistysjärjestyksen mukaista ensivakuutusta ja, jos sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että yhdistyksellä on siihen edellytykset, myös vastaavaa ulkomaista ensivakuutusta.

5 §

Vakuutusyhdistysten vahinkovakuutuksella tarkoitetaan Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen liitteessä IX mainitussa, muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetussa Euroopan yhteisöjen neuvoston ensimmäisessä direktiivissä (73/239/ETY) tarkoitettuihin vakuutusluokkiin kuuluvaa toimintaa. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset vakuutusluokista.

Vakuutusyhdistyksellä ei saa yksin eikä yhdessä toisten vakuutusyhdistysten taikka vakuutusyhtiöiden kanssa ilman sosiaali- ja terveysministeriön lupaa olla muuta liikettä kuin vakuutusliikettä harjoittavassa osakeyhtiössä osake-enemmistöä tai enemmistöä kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, jollei yhtiön toimintaa voida pitää vakuutusliikkeeseen liittyvänä ja tämän kannalta tarkoituksenmukaisena taikka jollei yhtiö ole asunto- tai kiinteistöyhtiö. Mitä edellä on sanottu osake-enemmistöstä ja osakkeiden tuottamasta äänimäärästä osakeyhtiössä, sovelletaan myös vastaavaan määräämisvaltaan muussa yhteisössä.

(3 mom. kumotaan)

Vakuutusyhdistys saa ilman sosiaali- ja terveysministeriön suostumusta omistaa muun kuin asunto- tai kiinteistöyhteisön osakkeita tai osuuksia enintään määrän, joka on kaksikymmentä prosenttia yhteisön koko osake- tai osuuspääomasta ja joka tuottaa kaksikymmentä prosenttia yhteisön kaikkien osakkeiden tai osuuksien äänimäärästä. Yhdistyksen tällaisten yhteisöjen osakkeisiin tai osuuksiin sijoittama määrä saa olla enintään kymmenen prosenttia yhdistyksen omasta pääomasta.

Vakuutusyhdistys saa yhdessä sellaisen yhteisön kanssa, jossa se omistaa osake-enemmistön tai vastaavan määräämisvallan, omistaa enintään 2 momentissa tarkoitetun määrän muiden yhteisöjen osakkeita tai osuuksia.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

Vakuutusyhdistyksen perustaminen

1 §

Vakuutusyhdistyksen voi perustaa yksi tai useampi perustaja.

Perustajan tulee olla Suomessa asuva Suomen kansalainen taikka suomalainen yhteisö tai säätiö. Kauppayhtiö tai kommandiittiyhtiö voi olla perustajana edellyttäen, että yhtiön velvoitteista henkilökohtaisesti vastuussa olevat yhtiömiehet ovat Suomessa asuvia Suomen kansalaisia.

Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla perustajana.

3 §

Vakuutusyhdistyksen yhdistysjärjestyksessä
on mainittava:

3) yhdistyksen toiminta-alue ja ne vakuutuslajit, jotka toiminta on tarkoitettu käsittämään;

5 §

Yhdistyksen oman pääoman tulee kuitenkin olla 250 000 markkaa lisättynä kolmella prosentilla yhdistyksen tilinpäätöksen mukaisesta vakuutusmaksujen keskimäärästä kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana.

Vakuutusyhdistyksen on jälleenvakuutuksella tai muulla tavoin järjestettävä toimintansa siten, että syntyy vakuutettujen etuja turvaava suhde vastuunomien todennäköisen vaihtelun ja oman pääoman välillä.

1 §

Vakuutusyhdistyksen voi perustaa yksi tai useampi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö (perustaja).

Vähintään puolella perustajista on oltava asuinpaikka tai, jos perustaja on oikeushenkilö, kotipaikka Euroopan talousalueella, jollei sosiaali- ja terveysministeriö myönnä lupaa poiketa tästä.

Oikeushenkilöllä on kotipaikka Euroopan talousalueella, kun se on perustettu Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön mukaan ja kun sillä on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Vajaavaltainen, konkurssissa oleva tai liike-toimintakieltoon määrätty henkilö ei voi olla perustajana.

yhdistysjärjestyksessä

3) yhdistyksen toiminta-alue ja ne vakuutusluokat ja luokkaryhmät, jotka toiminta on tarkoitettu käsittämään;

Pienen vakuutusyhdistyksen oman pääoman on oltava vähintään 250 000 markkaa lisättynä kuudella prosentilla yhdistyksen tilinpäätöksen mukaisesta vakuutusmaksujen keskimäärästä kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana. Suuria vakuutusyhdistyksiä koskevista pääomavaatimuksista säädetään 10 a luvussa.

(4 mom. kumotaan)

5 a §

Sosiaali- ja terveysministeriön on päätettävä yhdistysjärjestyksen vahvistamisesta tai vahvistamatta jättämisestä kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen vireilletulosta ja asian ratkaisemi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

seksi tarvittavien asiakirjojen ja selvitysten toimittamisesta.

Jos päätöstä ei ole annettu 1 momentissa säädetyssä määräajassa, hakija voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan hakemuksen hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes hakemukseen on annettu päätös. Päätöksen antamisesta on ministeriön ilmoitettava valitusviranomaiselle. Tässä momentissa tarkoitettun valituksen tekemisestä ja käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

6 luku

Vakuutusyhdistyksen johto

3 §

Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan on oltava Suomessa asuvia Suomen kansalaisia.

Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä eikä toimitusjohtajana.

3 §

Vähintään puolella hallituksen jäsenistä ja toimitusjohtajalla on oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei sosiaali- ja terveysministeriö myönnä vakuutusyhdistykselle lupaa poiketa tästä. Mitä tässä momentissa säädetään hallituksen jäsenestä, sovelletaan vastaavasti hallintoneuvoston jäseneseen.

Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan on oltava hyvämaineisia ja heillä tulee olla sellainen yleinen vakuutustoiminnan tuntemus kuin vakuutusyhdistyksen toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeen.

Vajaavaltainen, konkurssissa oleva tai liike-toimintakieltoon määrätty henkilö ei voi olla hallituksen jäsenenä eikä toimitusjohtajana.

9 luku

Tilintarkastus ja erityinen tarkastus

3 §

Tilintarkastajan tulee olla Suomessa asuva Suomen kansalainen tai 3 momentissa tarkoitettu yhteisö. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla tilintarkastajana.

Tilintarkastajalla tulee olla sellainen yleisen laskentatoimen ja taloudellisten asiain tuntemus sekä kokemus kuin vakuutusyhdistyksen toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeen tehtävän suorittamiseksi.

3 §

Suuren vakuutusyhdistyksen tilintarkastajana voi toimia vain Keskuskauppakamarin tai kaupakamarin hyväksymä tilintarkastaja. Vähintään yhden yhdistyskokouksen valitseman tilintarkastajan on oltava Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Pienen vakuutusyhdistyksen tilintarkastajalla on oltava sellainen yleisen laskentatoimen ja taloudellisten asiain tuntemus sekä kokemus kuin vakuutusyhdistyksen toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeen tehtävän suorittamiseksi. Vähintään yhden yhdistyskokouksen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tilintarkastajaksi voidaan valita Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Keskuskauppakamarin hyväksymään yhteisöön on vastaavasti sovellettava, mitä tässä luvussa on sanottu Keskuskauppakamarin hyväksymästä tilintarkastajasta, ja kauppakamarin hyväksymään yhteisöön, mitä kauppakamarin hyväksymästä tilintarkastajasta on sanottu. Tilintarkastajaksi valitun yhteisön on ilmoitettava asianomaisen vakuutusyhdistyksen hallitukselle, kenellä on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta. Tämän henkilön tulee Keskuskauppakamarin hyväksymässä yhteisössä olla Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja ja kauppakamarin hyväksymässä yhteisössä Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja. Häneen on sovellettava 5 ja 12 §:n säännöksiä.

4 §

Vakuutusyhdistyksessä tulee vähintään yhden yhdistyskokouksen valitseman tilintarkastajan olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi erityisistä syistä hakemuksesta määrätä, että yhdistys saa Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymän tilintarkastajan sijaan valita muun 3 §:n 2 momentissa mainitut kelpoisuusehdot täyttävän tilintarkastajan.

6 §

Sosiaali- ja terveysministeriön on ilmoituksesta määrättävä vakuutusyhdistykselle kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja:

1) jos tilintarkastajaa ei ole valittu 4 §:n mukaisesti;

2) jos tilintarkastajalla ei ole 3 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua kelpoisuutta taikka hän on 5 §:n 1 momentin mukaan esteellinen; tai

valitseman tilintarkastajan on pienessä vakuutusyhdistyksessä oltava Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Vähintään yhdellä tilintarkastajalla tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella tai tilintarkastajan tulee olla 4 momentissa tarkoitettu yhteisö. Vajaavaltainen, konkurssissa oleva tai liiketoimintakieltoon määrätty henkilö ei voi olla tilintarkastajana.

Tilintarkastajaksi voidaan valita Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Keskuskauppakamarin hyväksymään yhteisöön on vastaavasti sovellettava, mitä tässä luvussa säädetään Keskuskauppakamarin hyväksymästä tilintarkastajasta, ja kauppakamarin hyväksymään yhteisöön, mitä kauppakamarin hyväksymästä tilintarkastajasta säädetään. Tilintarkastajaksi valitun yhteisön on ilmoitettava asianomaisen vakuutusyhdistyksen hallitukselle, kenellä on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta. Tämän henkilön on Keskuskauppakamarin hyväksymässä yhteisössä oltava Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja ja kauppakamarin hyväksymässä yhteisössä Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja. Häneen on sovellettava 5 ja 12 §:n säännöksiä.

4 §

(kumotaan)

6 §

Sosiaali- ja terveysministeriön on ilmoituksesta määrättävä vakuutusyhdistykselle kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja:

(1 kohta kumotaan)

2) jos tilintarkastajalla ei ole 3 §:ssä tarkoitettua kelpoisuutta taikka hän on 5 §:n 1 momentin mukaan esteellinen; tai

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

Mitä tilintarkastajasta on säädetty 3 §:n 1 ja 3 momentissa, 5, 8, 12 ja 13 §:ssä, 15 luvun 2 ja 4—7 §:ssä sekä 16 luvun 4 §:ssä, on vastaavasti sovellettava tässä pykälässä tarkoitettuun tarkastajaan.

Mitä tilintarkastajasta säädetään 3, 5, 8, 12 ja 13 §:ssä, 15 luvun 2 ja 4—7 §:ssä sekä 16 luvun 4 §:ssä, on vastaavasti sovellettava tässä pykälässä tarkoitettuun tarkastajaan.

10 luku

Tilinpäätös

3 a §

Vakuutusyhdistyksen on katettava 3 §:ssä tarkoitettu vastuuvélka. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

10 §

Jos yhdistyksen oma pääoma syntyneen alijäämän tai muun syyn takia ei enää täytä 2 luvun 5 §:ssä asetettuja vaatimuksia taikka jos selvitys- tai konkurssitilassa olevan yhdistyksen omaisuus ei riitä velkojen maksamiseen, on vakuutusyhdistyksen osakkaille viipymättä määrättävä lisämaksu. Lisämaksun tulee olla määrältään vähintään niin suuri kuin näiden tarkoitusten saavuttamiseksi tarvitaan ja enintään niin suuri kuin 1 luvun 3 §:ssä on säädetty.

10 §

Jos vakuutusyhdistyksen oma pääoma syntyneen alijäämän tai muun syyn takia ei enää täytä 2 luvun 5 §:n 3 momentin tai 10 a luvun 4 §:ssä asetettuja vaatimuksia tai suuren vakuutusyhdistyksen toimintapääoma 10 a luvun 3 §:ssä asetettuja vaatimuksia taikka jos selvitys- tai konkurssitilassa olevan yhdistyksen omaisuus ei riitä velkojen maksamiseen, on vakuutusyhdistyksen osakkaille viipymättä määrättävä lisämaksu. Lisämaksun on oltava määrältään vähintään niin suuri kuin näiden tarkoitusten saavuttamiseksi tarvitaan ja enintään niin suuri kuin 1 luvun 3 §:ssä säädetään.

10 a luku

Toimintapääoma

1 §

Vakuutusyhdistyksen toimintapääomalla tarkoitetaan sitä määrää, jolla vakuutusyhdistyksen varojen on niiden luonne huomioon ottaen ja sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisesti arvioituna katsottava ylitävän vakuutusyhdistyksen velat.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Toimintapääomaan luettavista eristä säädetään tarkemmin asetuksella.

2 §

Suuren vakuutusyhdistyksen toimintapääoman vähimmäismäärä on suurempi kohtien 1 ja 2 mukaisesti lasketuista määristä:

1) lasketaan 18 prosenttia viimeksi kuluneen tilikauden vakuutusmaksutulosta. Kun vakuutusmaksutulo on suurempi kuin 60 000 000 markkaa, lisäys sen ylittävältä osalta on kuitenkin 16 prosenttia. Näin saatu tulos kerrotaan luvulla, joka saadaan vertaamalla viimeksi kuluneen tilikauden omalle vastuulle jäävää korvauskulua vastaavaan korvauskuluun ennen jälleenvakuutuksenantajien osuuden vähentämistä. Käytettävä suhdeluku ei saa olla pienempi kuin 0,5;

2) lasketaan 26 prosenttia kolmen viimeksi kuluneen tilikauden keskimääräisestä korvauskulusta. Kun keskimääräinen korvauskulu on suurempi kuin 42 000 000 markkaa, lisäys sen ylittävältä osalta on kuitenkin 23 prosenttia. Näin saatu tulos kerrotaan luvulla, joka saadaan kuten edellä 1 kohdassa. Käytettävä suhdeluku ei saa olla pienempi kuin 0,5.

Jos vakuutukset ovat pääasiassa myrsky-, raesade- tai hallavakuutuksia, edellä 2 kohdassa mainittu keskimääräinen korvauskulu lasketaan seitsemältä tilikaudelta.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset 1 ja 2 momentin soveltamisesta.

Suuren vakuutusyhdistyksen toimintapääoman on aina oltava vähintään 3 §:n 2 momentin mukaisen takuumäärän vähimmäismäärän suuruinen.

3 §

Suuren vakuutusyhdistyksen takuumäärän muodostaa yksi kolmasosa 2 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesta toimintapääoman vähimmäismäärästä.

Takuumäärän vähimmäismäärä on:

1) 1 800 000 markkaa, jos jokin vakuutetuista riskeistä kuuluu vahinkovakuutusluokkiin 10—13;

2) 1 350 000 markkaa, jos jokin vakuutetuista riskeistä kuuluu vahinkovakuutusluokkiin 1—8, 16 tai 18; sekä

3) 900 000 markkaa, jos jokin vakuutetuista riskeistä kuuluu vahinkovakuutusluokkiin 9 tai 17.

Jälleenvakuutustoiminta rinnastetaan vahinko-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vakuutusluokkaan 13. Jos vakuutusyhdistyksen vakuutustoiminta kattaa useita erilaisia riskejä tai vakuutusluokkia, otetaan huomioon vain korkeinta vähimmäismäärää edellyttävä riski tai vakuutusluokka.

4 §

Suuren vakuutusyhdistyksen oman pääoman on oltava vähintään puolet 3 §:n mukaisesta vakuutusyhdistyksen takuumäärästä.

5 §

Vakuutusyhdistyksen toimintapääoma, jälleenvakuutus ja muut yhdistyksen vakavaraisuuteen vaikuttavat seikat on järjestettävä vakuutetut edut turvaavalla tavalla, ottaen huomioon tuottojen ja kulujen todennäköinen vaihtelu sekä arvioitavissa olevat muut epävarmuustekijät.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset 1 momentin soveltamisesta.

6 §

Valtioneuvosto voi muuttaa tässä luvussa säädettyjä markkamääriä yleisessä hintatasossa tai valuuttakursseissa tapahtunutta kehitystä vastaavaksi.

11 luku

Ylijäämänjako ja yhdistyksen varojen muu käyttö

3 §

Vakuutusyhdistyksen, jonka 2 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettu oma pääoma on pienempi kuin tämän oman pääoman kaksinkertainen vähimmäismäärä, tulee vuosittain kartuttaa vararahastoa vähintään kymmenellä prosentilla liikkeen tuottamasta ylijäämästä.

3 §

Pienen vakuutusyhdistyksen, jonka 2 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettu oma pääoma on pienempi kuin tämän oman pääoman kaksinkertainen vähimmäismäärä, on vuosittain kartutettava vararahastoa vähintään kymmenellä prosentilla liikkeen tuottamasta ylijäämästä.

6 §

Yhdistyskokous voi kuitenkin päätöksellä, jota ovat kannattaneet osakkaat, joilla on vähintään kaksi kolmasosaa kokouksessa edustetusta äänimäärästä, antaa ylijäämästä käytettäväksi yleishyödylliseen tai siihen verrattavaan tarkoitukseen määriä, joilla 2 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettuun omaan pääomaan verrattuna ei ole sanottavaa merkitystä.

Yhdistyskokous voi kuitenkin päätöksellä, jota ovat kannattaneet osakkaat, joilla on vähintään kaksi kolmasosaa kokouksessa edustetusta äänimäärästä, antaa ylijäämästä käytettäväksi yleishyödylliseen tai siihen verrattavaan tarkoitukseen määriä, joilla 2 luvun 5 §:n 3 momentissa tai 10 a luvun 4 §:ssä tarkoitettuun omaan pääomaan verrattuna ei ole sanottavaa merkitystä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 luku

Vakuutusyhdistysten valvonta

2 §

Vakuutusyhdistysten toiminnan tarkastamista varten asettavat vakuutusyhdistysten keskusjärjestöt vakuutusyhdistystarkastuksen.

2 §

Vakuutusyhdistysten toiminnan tarkastamista varten *asettaa sosiaali- ja terveysministeriö* vakuutusyhdistystarkastuksen.

5 §

Vakuutusyhdistyksen tulee vuosittain kuukauden kuluessa siitä yhdistyskokouksesta, jossa tilinpäätös on vahvistettu, toimittaa sosiaali- ja terveysministeriölle sen vahvistaman kaavan mukainen kertomus toiminnastaan ja tilastaan. Kertomukseen on liitettävä jäljennökset 10 luvun 11 §:ssä tarkoitetuista asiakirjoista.

5 §

Vakuutusyhdistyksen on vuosittain kuukauden kuluessa siitä yhdistyskokouksesta, jossa tilinpäätös on vahvistettu, *toimitettava vakuutusyhdistystarkastukselle sosiaali- ja terveysministeriön* vahvistaman kaavan mukainen kertomus toiminnastaan ja tilastaan. Kertomukseen on liitettävä jäljennökset 10 luvun 11 §:ssä tarkoitetuista asiakirjoista.

Vakuutusyhdistyksen tulee ministeriön määräämässä kohtuullisessa ajassa antaa sille toiminnastaan *mitäkin kuin 1 momentissa tarkoitettuja* valvontaa varten tarpeellisia tietoja.

Vakuutusyhdistyksen on ministeriön määräämässä kohtuullisessa ajassa *annettava* sille toiminnastaan valvontaa varten tarpeellisia tietoja.

6 §

Edellä tässä pykälässä mainitun kehotuksen tai kiellon tehosteeksi ministeriö voi asettaa uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi Uudenmaan lääninhallitus.

6 a §

Suuren vakuutusyhdistyksen, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 10 a luvun 2 §:n mukainen toimintapääoman vähimmäismäärä, on viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi yhdistyksen taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma.

7 §

Vakuutusyhdistysten tarkastusjohtajan, tarkastajat ja muun henkilökunnan ottaa toimeensa vakuutusyhdistysten keskusjärjestö. *Tarkastusjohtajan ja tarkastajan valintaa koskeva päätös on alistettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistettavaksi.*

Vakuutusyhdistysten tarkastusjohtajan ja tarkastajat ottaa toimeensa *sosiaali- ja terveysministeriö vakuutusyhdistysten keskusjärjestöjä* kuultuaan. Muun henkilökunnan ottaa toimeensa tarkastusjohtaja.

Vakuutusyhdistysten tarkastusjohtajan ja tarkastajien palkkaedut määrää ministeriö. Ministeriön on ennen palkkaetujen määräämistä kuultava vakuutusyhdistysten keskusjärjestöjä. Muun henkilökunnan palkkaedut määrää tarkastusjohtaja.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

taja. Palkkaedut suoritetaan 9 §:ssä tarkoitetuista varoista.

9 §

Vakuutusyhdistystarkastuksen toiminnasta aiheutuvien kustannusten peittämiseksi on kuitenkin vakuutusyhdistyksen vuosittain suoritettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan määrätty maksu.

9 §

Vakuutusyhdistystarkastuksen toiminnasta aiheutuvien kustannusten peittämiseksi on kuitenkin vakuutusyhdistyksen vuosittain suoritettava maksu. Ministeriön on ennen maksun määräämistä kuultava vakuutusyhdistysten keskusjärjestöjä. Ministeriö antaa tarkemmat määräykset maksun perimisestä ja maksuunpanosta.

Maksu viivästyskorkoineen saadaan periä ulosottotoimin ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

13 luku

Selvitystila ja purkaminen

1 §

Vakuutusyhdistys, joka ei enää täytä 2 luvun 5 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, on asetettava selvitystilaan ja purettava, jollei sanottuja vaatimuksia ole täytetty kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun asia ilmoitettiin yhdistyskokoukselle. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on kuitenkin valta pidentää määräaika enintään vuodeksi, jollei vakuutettuja etuja näin vaaranneta.

1 §

Suuren vakuutusyhdistyksen, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 10 a luvun 3 §:n mukainen takuumäärä, tai vakuutusyhdistys, jonka oma pääoma ei täytä 2 luvun 5 §:n momentin tai 10 a luvun 4 §:n vähimmäisvaatimusta, on viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma. Vakuutusyhdistys on asetettava selvitystilaan ja purettava, jollei edellä mainittuja 2 tai 10 a luvussa asetettuja vaatimuksia ole täytetty kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asia ilmoitettiin yhdistyskokoukselle. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on kuitenkin valta pidentää määräaika enintään vuodeksi, jollei vakuutettuja etuja näin vaaranneta.

2 §

Jos on syytä otaksua, että vakuutusyhdistys ei täytä 2 luvun 5 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, hallituksen ja toimitusjohtajan on viivytyksettä laadittava tilinpäätös siltä ajalta, jolta tilinpäätöstä ei vielä ole esitetty yhdistyskokouksessa, sekä annettava se tilintarkastajille tarkastettavaksi. Soveltuvin osin on noudatettava, mitä edellä on säädetty tilinpäätöksestä ja tilintarkastuskertomuksesta. Jos tilinpäätöksen aika käsittää myös edellisen tilikauden, on tältä tilikaudelta annettava erillinen tilinpäätös.

2 §

Jos on syytä otaksua, että suuren vakuutusyhdistyksen toimintapääoma on pienempi kuin 10 a luvun 3 §:n mukainen takuumäärä, taikka vakuutusyhdistyksen oma pääoma ei täytä 2 luvun 5 §:n momentin tai 10 a luvun 4 §:n mukaista vähimmäisvaatimusta, hallituksen ja toimitusjohtajan on viivytyksettä laadittava tilinpäätös siltä ajalta, jolta tilinpäätöstä ei vielä ole esitetty yhdistyskokouksessa, sekä annettava se tilintarkastajille tarkastettavaksi. Tällöin on soveltuvin osin noudatettava, mitä edellä

Voimassa oleva laki

Jos 1 momentissa tarkoitettu tilinpäätös osoittaa, ettei yhdistys täytä 2 luvun 5 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, on pidettävä yhdistyskokous kahden kuukauden kuluessa siitä, kun tilintarkastajat ovat antaneet lausuntonsa. Kutsusta yhdistyskokoukseen on hallituksen annettava tieto sosiaali- ja terveysministeriölle.

Jollei yhdistys 1 §:n 1 momentin mukaisen määräajan tai siihen myönnetyn pidennyksen päättyessä täytä 2 luvun 5 §:ssä asetettuja vaatimuksia, yhdistyskokouksen on päätettävä yhdistyksen asettamisesta selvitystilaan ja sen purkamisesta. Jos yhdistyskokous ei tee päätöstä yhdistyksen asettamisesta selvitystilaan, hallituksen tulee hakea sellaista päätöstä sosiaali- ja terveysministeriöltä. Hakemuksen voi tehdä myös hallituksen jäsen, toimitusjohtaja tai tilintarkastaja.

Jos hallituksen jäsenet laiminlyövät 1 ja 4 momentissa säädetty velvollisuutensa, vastaavat he samoin kuin toimitusjohtaja yhteisvastuullisesti velvoitteista, jotka sen jälkeen syntyvät yhdistykselle. Tässä säädettyä vastuuta ei kuitenkaan ole velvoitteesta, joka syntyy sen jälkeen, kun kysymys selvitystilaan asettamisesta on siirretty ministeriön käsiteltäväksi tai tilintarkastajat ovat tarkastaneet ja yhdistyskokous on hyväksynyt taseen, jonka mukaan yhdistys täyttää 2 luvun 5 §:ssä asetetut vaatimukset.

Mitä 1 momentissa on säädetty, on vastaavasti noudatettava, jos yhdistys, joka on asetettu selvitystilaan sen johdosta, ettei se enää täytä 2 luvun 5 §:n mukaisia vaatimuksia, jälleen täyttää sanotut vaatimukset.

Ehdotus

säädetään tilinpäätöksestä ja tilintarkastusker-
tomuksesta. Jos tilinpäätöksen aika käsittää
myös edellisen tilikauden, on tältä tilikaudelta
annettava erillinen tilinpäätös.

Jos 1 momentissa tarkoitettu tilinpäätös osoittaa, ettei vakuutusyhdistys täytä 1 momen-
tissa mainittuja toimintapääomalle tai omalle
pääomalle 2 tai 10 a luvussa asetettuja vaati-
muksia, on pidettävä yhdistyskokous kahden
kuukauden kuluessa siitä, kun tilintarkastajat
ovat antaneet lausuntonsa. Kutsusta yhdistys-
kokoukseen on hallituksen annettava tieto so-
siaali- ja terveysministeriölle.

Jollei yhdistys 1 §:n 1 momentin mukaisen määräajan tai siihen myönnetyn pidennyksen päättyessä täytä 1 §:n 1 momentissa mainittuja,
toimintapääomalle tai omalle pääomalle asetet-
tuja vaatimuksia, yhdistyskokouksen on pää-
tettävä yhdistyksen asettamisesta selvitystilaan
ja sen purkamisesta. Jos yhdistyskokous ei tee
pätöstä yhdistyksen asettamisesta selvitysti-
laan, hallituksen on haettava sellaista päätöstä
sosiaali- ja terveysministeriöltä. Hakemuksen
voi tehdä myös hallituksen jäsen, toimitusjoh-
taja tai tilintarkastaja.

Jos hallituksen jäsenet laiminlyövät 1 mo-
mentissa säädetty velvollisuutensa, vastaavat he
samoin kuin toimitusjohtaja yhteisvastuullisesti
velvoitteista, jotka sen jälkeen syntyvät yhdis-
tykselle. Tässä säädettyä vastuuta ei kuiten-
kaan ole velvoitteesta, joka syntyy sen jälkeen,
kun kysymys selvitystilaan asettamisesta on
siirretty ministeriön käsiteltäväksi tai tilintar-
kastajat ovat tarkastaneet ja yhdistyskokous on
hyväksynyt taseen, jonka mukaan yhdistys
täyttää 2 tai 10 a luvussa asetetut vaatimukset.

20 §

Mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti
noudatettava, jos

1) suuri yhdistys, joka on asetettu selvitysti-
laan sen johdosta, että sen toimintapääoma on
pienempi kuin 10 a luvun 3 §:n mukainen takuu-
määrä, tai

2) vakuutusyhdistys, jonka oma pääoma on 2
luvun 5 §:n tai 10 a luvun 4 §:n mukaista
vähimmäisvaatimusta pienempi,
jälleen täyttää sanotut vaatimukset.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 luku

Erinäisiä säännöksiä

8 §

Joka

4) rikkoo tämän lain säännöksiä *tilinpäätöksen tai tilintarkastuskertomuksen laatimisesta tai vakuutusyhdistyksen selvitystilaa koskevan lopputilityksen antamisesta*; tai

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *vakuutusyhdistysrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

4) rikkoo tämän lain säännöksiä *tilintarkastuskertomuksen laatimisesta*; tai

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *vakuutusyhdistysrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

9 §

Joka

5 a) laiminlyö 1 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitetussa tapauksessa sosiaali- ja terveysministeriön luvan hakemisen;

8) rikkoo tämän lain säännöksiä *tilinpäätöksen laatimisesta tai vakuutusyhdistyksen selvitystilaa koskevan lopputilityksen antamisesta*,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *vakuutusyhdistysrikkomuksesta* sakkoon.

11 a §

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus määrätä, että vakuutusyhdistyksen on pidettävä rekisteriä asiamiehistään ja näiden puolesta toimivista henkilöistä. Asiamiehiä ja näiden puolesta toimivia henkilöitä koskevien todistusten antaminen voidaan ministeriön päätöksellä kokonaan tai osaksi määrätä vakuutusyhdistysten keskusjärjestöjen tehtäväksi keskusjärjestöjen annettua siihen suostumuksensa.

1. Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Vakuutusyhdistyksiin, jotka on merkitty kaupparekisteriin ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan mainitun ajankohdan jälkeen tätä lakia, jollei jäljempänä annetuista säännöksistä muuta johdu.

2. Jos ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyn vakuutusyhdistyksen yhdistysjärjestykseen sisältyy tämän lain vastaisia määräyksiä, on

Voimassa oleva laki

Ehdotus

niiden sijasta noudatettava tämän lain säännöksiä.

3. Jos ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyn vakuutusyhdistyksen yhdistysjärjestys on tämän lain mukaan puutteellinen tai sisältää tämän lain vastaisia määräyksiä, on yhdistyksen hallituksen viivytyksettä tehtävä yhdistyskokoukselle ehdotus yhdistysjärjestyksen muuttamisesta tämän lain mukaiseksi. Yhdistysjärjestyksen muutoksille on viivytyksettä ja viimeistään kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta haettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus sekä ilmoitettava ne rekisteröimistä varten kolmen kuukauden kuluessa ministeriön antamasta päätöksestä. Ministeriöllä on oikeus erityisestä syystä pidentää tässä momentissa mainittuja määräaikoja enintään kuukaudella.

4. Ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyn vakuutusyhdistyksen on täytettävä 2 luvun 5 §:ssä ja 10 a luvussa asetetut pääoma- ja vakavaraisuusvaatimukset kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

5. Tämän lain voimaantulon jälkeen hallituksen jäsentä ja toimitusjohtajaa valittaessa on noudatettava tätä lakia.

6. Ennen tämän lain voimaantuloa valittu suuren vakuutusyhdistyksen tilintarkastaja voi siitä huolimatta, ettei hän tämän lain mukaan saisi toimia kyseisessä tehtävässä, jäädä toimeensa enintään 1 päivään tammikuuta 1997 saakka.

7. Vakuutusyhdistystarkastuksen on noudatettava toiminnassaan tämän lain säännöksiä lain voimaantuloa seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

EUROOPAN YHTEISÖJEN VAHVISTAMAT VAKUUTUSLUOKAT

Vahinkovakuutusluokat

1. **Tapaturmat** (mukaan lukien työtapaturmat ja ammattitaudit)
 - kiinteät rahalliset etuudet
 - vahingonkorvauksen luonteiset etuudet
 - kahden edellisen yhdistelmät
 - matkustajille aiheutuneet vammat
2. **Sairaus**
 - kiinteät rahalliset etuudet
 - vahingonkorvauksen luonteiset etuudet
 - kahden edellisen yhdistelmät
3. **Maa-ajoneuvot** (paitsi rautateiden liikkuva kalusto)
Kaikki vahingot, jotka aiheutuvat
 - maalla käytettävälle moottoriajoneuvoille
 - muille maa-ajoneuvoille kuin moottoriajoneuvoille
4. **Rautateiden liikkuva kalusto**
Kaikki rautateiden liikkuvalle kalustolle aiheutuvat vahingot.
5. **Ilma-alukset**
Kaikki ilma-aluksille aiheutuvat vahingot.
6. **Alukset** (meri-, järvi-, joki- ja kanava-alukset)
Kaikki vahingot, jotka aiheutuvat
 - joki- ja kanava-aluksille
 - järvioluksille
 - merialuksille
7. **Kuljetettavat tavarat** (mukaan lukien kauppa- ja matkatavarat sekä kaikki muut tavarat)
Kaikki kuljetettaville tavaroille tai matkatavaroille aiheutuneet vahingot kuljetustavasta riippumatta.
8. **Tulipalo ja luonnonvoimat**
Kaikki omaisuudelle (paitsi 3, 4, 5, 6, 7 luokkaan sisältyvälle) aiheutuneet vahingot, joiden syynä on:
 - tulipalo
 - räjähdys
 - myrsky
 - muut luonnonvoimat kuin myrsky
 - ydinvoima
 - maan vajoaminen
9. **Muut omaisuudelle aiheutuneet vahingot**
Kaikki omaisuudelle (paitsi 3, 4, 5, 6 ja 7 luokkaan sisältyvälle) aiheutuneet vahingot, joiden syynä on raesade tai halla tai jokin muu kuin 8 kohdassa mainittu tapahtuma kuten varkaus.
10. **Moottoriajoneuvovastuu**
Kaikki vastuut, jotka aiheutuvat maalla (mukaan lukien rahdinkuljettajan vastuu) kulkevien moottoriajoneuvojen käytöstä.
11. **Ilmakuljetusvastuu**
Kaikki ilma-alusten käytöstä (mukaan lukien rahdinkuljettajan vastuu) aiheutuvat vastuut.
12. **Vastuu aluksista** (meri-, järvi-, joki- ja kanava-aluksista)
Kaikki laivojen, alusten tai veneiden käytöstä merellä, järvillä, joilla tai kanavilla aiheutuneet vastuut (mukaan lukien rahdinkuljettajan vastuu).
13. **Yleinen vastuu**
Kaikki muut kuin 10, 11 ja 12 kohdassa mainitut vastuut
14. **Luotto**
 - maksukyvyttömyys (yleinen)
 - vientiluotot
 - osamaksuluotot
 - kiinnitysluotot
 - maatalousluotot
15. **Takaus**
 - takaus (välitön)
 - takaus (välillinen)
16. **Muut varallisuusvahingot**
 - työttömyysriskit
 - tulojen menetys (yleinen)

- huono sää
- etuuksien menetys
- jatkuvat yleiskulut
- ennakkoimattomat liikekulut
- markkina-arvon laskusta aiheutunut menetys
- vuokran tai tulojen menetys
- muut kuin yllä mainitut välilliset kaupalliset tappiot
- muut kuin kaupalliset taloudelliset tappiot
- muunlaiset taloudelliset tappiot

17. **Oikeusturva**

Asianajo- ja oikeudenkäyntikulut

18. **Matka-apu**

Niille henkilöille annettava apu, jotka joutuvat vaikeuksiin ollessaan matkoilla, poissa kotoaan tai poissa vakinaisesta asuinpaikastaan.

Henkivakuutusluokat 1—4

1. Seuraavat vakuutusliikkeen lajit, milloin niitä harjoitetaan sopimusperusteisesti:

(a) Henkivakuutukset eli erityisesti seuraavat

vakuutukset: vakuutus elämisen varalta, vakuutus kuoleman varalta, vakuutus tietyn eliniän saavuttamisen tai sitä aikaisemman kuoleman varalta, henkivakuutus vakuutusmaksujen palautuksiin.

(b) Eläkevakuutukset.

(c) Henkivakuutusyhtiön henki- ja eläkevakuutusliikkeen harjoittamisen ohella myöntämät muut henkilövakuutukset eli erityisesti seuraavat vakuutukset: vakuutus ruumiinvamman, myös ruumiinvamman aiheuttaman työkyvyttömyyden varalta, vakuutus tapaturman aiheuttaman kuoleman varalta, vakuutus tapaturman tai sairauden aiheuttaman työkyvyttömyyden tai invaliditeetin varalta.

2. Vakuutus avioliiton varalta, vakuutus syntymän varalta.

3. Vakuutukset, joita tarkoitetaan edellä 1 luokan a ja b alakohdissa ja joissa vakuutuksiin liittyvät edut on vakuutussopimuksessa sidottu tiettyjen sijoitusten kehitykseen.

4. Pysyvä sairausvakuutus.

LUONNOS ASETUKSEKSI VAKUUTUSYHDISTYKSEN TOIMINTAPÄÄOMAAN LUETTAVISTA ERISTÄ

1 §

Vakuutusyhdistyslain (1250 /87) 10 a luvun 1 §:ssä tarkoitettuun toimintapääomaan luettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisesti:

- 1) maksettu takuupääoma ja pohjarahasto;
- 2) kun 25 prosenttia takuupääoman ja pohjarahaston yhteismäärästä on maksettu, puolet vastaavan pääoman maksamatta olevasta määrästä;
- 3) sidotun ja vapaan oman pääoman rahastot tilikauden ja edellisten tilikausien alijäämällä vähennettynä sekä tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyttä erotusta lukuun ottamatta ne varaukset, jotka eivät vastaa vakuutettuja vastuuta;
- 4) siirtyvät ylijäämävarat;
- 5) omaisuuden käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen erotus siltä osin kuin sitä ei voida pitää luonteeltaan poikkeuksellisenä;
- 6) vakuutusyhdistyksen hakemuksesta ja sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella

täysin maksettu pääoma sellaisesta yhdistyksen ottamasta lainasta, jolla on sopimuksen perusteella huonompi etuoikeus kuin kaikilla muilla veloilla ja maksettavilla korvauksilla, kuitenkin niin, että toimintapääomaan luettavaa määrää vähennetään tasaisesti kultakin alkavalta vuodelta, jos lainan jäljellä oleva juoksuaika on alle viisi vuotta. Huomioon otettu määrä voi olla enintään 25 prosenttia toimintapääomasta;

7) toiminnassa olevan vakuutusyhdistyksen yhdistysjärjestyksessä määrätty vakuutusyhdistyslain 10 luvun 10 §:n mukainen kyseiseksi tilivuodeksi taksoitettavissa oleva lisämaksu, josta voidaan kuitenkin ottaa huomioon korkeintaan puolet enimmäismaksujen ja perittyjen maksujen erotuksesta. Huomioon otettu määrä voi olla enintään 50 prosenttia toimintapääomasta.

Toimintapääomaa vähentävänä eränä otetaan huomioon taseeseen aktivoitujen muusta kuin omaisuuden hankinnasta johtuvien pitkävaikutteisten menojen poistamaton osuus.

